

Új Város

12.

2006.
december

AHOL Ő MEGJELENIK

Felragyog irgalmasságban, erőben és kegyelemben

12

16

Új Város

Közzététel kiadvány -
ISSN 0865-0829

A Fokoláre Mozgalom lapja
(www.fokolare.hu)

Kiadja: Új Város Alapítvány 1163
Budapest, Ágoston Péter u. 25.
Számolatszám:
11705008-20434836
Felelős kiadó: Tóth Ilona

Szerkesztőségi cím:

1163 Budapest, Kisterenye u. 54.
Telefon: 328-0785.
Fax: 403-5400.
E-mail: ujvaros@fokolare.hu.

Felelős szerkesztő: Bartus Sándor

Munkatársak: Arany Krisztina,
Bakcsi Viktória,
Fábián Zsuzsanna, Fábián Andzsej,
Ferenzi Éva, Id. Frivaldszky János,
Göbel Ágoston, Himmer László,
Hortoványi Emőke,
Horváth Viktória, Jármay Noémi,
Kiss Imre, Maucha Kristóf,
Reskovits Ágnes, Rietl Zsuzsanna,
Romhányi László, Smohai Ferenc,
Sudár Balázs,
Szalai Símka Hilda,
Tóth Judit, Tóth Pál,
Varga Krisztina, Vizsolyi László

Nyomdai előkészítés:

Arton 2004 Bt

Nyomtatás:

Kapitális Kft. Debrecen.
Felelős vezető: Kapusi József.
Terjeszti a Magyar Posta Zrt.
Hírlap üzletág
Előfizethető a Kiadónál

Éves előfizetési díj 2006-ra:
4000 Ft. Külföldre: 35 euro
Támogatói előfizetés: 6000 Ft.

Címleap: Sudár Imre; Maria
Theotokosz templom (Loppiano)
Hátlap: ifj. Erhardt Gyula

Életige

5 A szent utazás

Tegnap & ma

6 Az emberiség új karácsonya

Az egység lelkesége

8 Új ipari centrumot avattak

10 Hálával és csodálattal

Kultúra

12 A betlehemi jászolnál

Az életből merítve

14 A fényt nem lehet elrejtetni

16 Otthonról hazamegyek

Társadalom

18 Az időskor, mint a fejlődés lehetősége

Egyház

20 Ahol Mária megjelenik

Megkérdeztük

24 Közösség-vállalás a magányosokkal

25 Egészséges családban

Ajánló

Utolsó oldal

párbeszéd az olvasóval

EGYÉVES ÉVFORDULÓ

Mikor összeházasodtunk, új feladatot jelentett többek között, hogy közös imává hangoljuk mindennapi, személyes reggeli és esti imáinkat. A havi ige-élet is megerősítette az, hogy együtt indultunk, és este együtt adtunk hálát a napért.

Aztán, ahogy megszületett első gyermekünk, Réka, azon kaptuk magunkat, hogy esténként még csak elmondjuk a közös imát, de reggelente nem tudunk együtt imádkozni.

Így ment ez egészen tavaly őszig, amikor egy beszélgetés kapcsán több fiatal apuka próbálta érvekkel alátámasztani, miért lehetetlen a közös indulás reggelente kisgyermekes családokban. Valaki nagy szeretettel csak ennyit mondott: „Kár, pedig fontos lenne...” Akkor ezek a fiatal apukák elhatározták, megpróbálják újra, nem adják fel, annak ellenére, hogy még mindig nem látták, hogyan lesz működőképes.

Mi is megpróbáltuk. Elhatároztunk néhány dolgot, ami segített: együtt kelünk fel, vagy, ha nem, a korábban kelő útrakész állapotban ébreszti a másikat, kellő időt hagyva még az imára. Nem várunk lelki-gyakorlatos csendet idéző körülményekre, hanem miután a gyerekeket megetettük és játszának, kicsit félrevonulunk, akár egy légtérben belül. Nem baj, ha látják szüleiket imádkozni. Ilyenkor elolvassuk az aznapi evangéliumot, az élet igéjét, és Istenbe helyezkedve megnézzük, mit tehetnénk konkrétan a körülöttünk levőkért. Ima vége felé Rékát is bevonjuk az elhatározás megbeszélésébe, vagy elmondunk együtt egy imát. Végül nagyon fontos volt, hogy ne a tökéletességet tűzzük ki célul. Azt határoztuk el, hogy egy héten legalább 3-4 alkalommal ül-

jünk le reggel együtt.

Most egy éve, hogy rendszeres, közös reggeli imáink vannak, amiért hálásak vagyunk Istennek.

Fehérpataky család – Budapest

AJÁNDÉK A VILÁG SZÁMÁRA

Nemrég láttam A szabadság vihara című filmet. Az 50. születésnap ünneplését az október 23-a körüli belpolitikai események mintha valamennyire háttérbe szorították volna, mégis, ezt a dokumentumfilmet nézve úgy éreztem, hogy lehet vele ünnepelni. Alkotói elérték céljukat, filmjük a fiatal közönség számára is világosan tárja fel az 1956-ös évi felkelő magyarok történetét, előzményeivel együtt, és teszik feledhetetlenné ezt a melbourne-i olimpia híres-hírhedt, véres vízilabda-mérkőzésével párhuzamban, melynek eseményeit eddig csak kevesen ismerték. A sport világán keresztül is szemlélve az eseményeket, az eddiginél sokkal árnyaltabb kép tárul a szemünk elé az akkori világról, ugyanakkor nem kizárólag a tragédiába nyerünk beavatást, megcsillannak benne a régi vitézi korszak magyar erényei: a virtus, a humor, a találmányosság, a nagylelkűség. A film objektív, láttatja a szörnyűségeket, de nem ezekről szól. A bosszú viszont nem kenyere, látjuk az ellenfelek békés, örömteli találkozásait is...

Addig is, mi, nézők, szinte magunk is tanúvá válunk, ami reményt ad, hogy tovább tudunk lépni, és hamarabb megtanuljuk együtt ünnepelni ezt a napot, amely a film szerint is a magyar nép ajándéka a világ számára, a népek, nemzetek szabadságküzdelmeinek sorában, annak kiemelkedő eseményeként.

Arany Krisztina – Budapest

TESTVÉRLAPJAINK: Olaszország: **Citta Nuova (CN)**. Amerikai Egyesült Államok: **Living City**. Argentína: **Ciudad nueva**. Ausztrália: **New City**. Belgium: **Nieuwe Stad**. Brazília: **Cidade Nova**. Bulgária: **Nov Svat**. Cseh Köztársaság: **Nove mesto**. Dánia: **Ny Stad**. Franciaország: **Nouvelle Cité**. Fülöp-szigetek: **New City**. Hollandia: **Nieuwe Stad**. Horvátország: **Novi Svijet**. Japán: **Uno**. Kanada: **Nouvelle Cité**. Kenya: **New City**. **Nouvelle Cité**. Kína: **San Sing**. Kolumbia: **Ciudad Nueva**. Korea: **Cumul**. Lengyelország: **Nove Miesto**. Libanon: **Cité Nouvelle**. Litvánia: **Naujasis Miestas**. Nagy-Britannia: **New City**. Németország: **Neue Stadt**. Pakisztán: **Hayat**. Portugália: **Cidade nova**. Románia: **Oraş Nou**. Spanyolország: **Ciudad Nueva**. Svédország: **Enad Värld**. Szlovákia: **Nové mesto**. Szlovénia: **Novi svet**. Uruguay: **Ciudad Nueva**. Venezuela: **Ciudad Nueva**.

NYUGTALAN A SZÍVÜNK

Nyugtalanok maradunk mindaddig, amíg szenvedő, nélkülöző emberek élnek körülöttünk, ki nem elégített elemi igényekkel, alapvető életfeltételek híján.

A történelem folyamán mindig létezett szegénység, de éppen az elmúlt századok tragikumai sürgeti azokat a lényeges változásokat, amik a harmadik évezredben az egész emberiséget a Földön egyetlen nagy családdá alakíthatják.

E nagy-ívű célkitűzés csak új kultúrával valósítható meg – ami nem a régi tagadásából születik –, mi ezt az *adás kultúrájának* nevezzük.

„A felebarát iránti szeretetben a szegény gazdaggá válik, a felebarát szeretete nélkül pedig szegény marad a gazdag is” – hirdette Szent Ágoston.

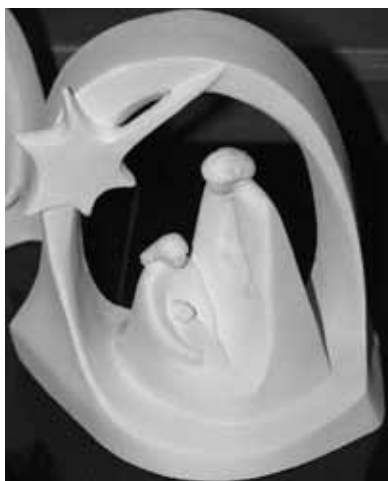
A felebarát szeretete olyan bánya, ahonnan mindig hozhatunk fel kincseket, és megválaszolhatjuk a legkülönbözőbb kihívásokat.

„A maga korában Szent Erzsébet is a szegények iránti hősies szeretet nyelvét beszélte, azt a nyelvet, amely minden nemzet szívéhez szól, amelyet minden nép megért” – hangzott el a Szent Erzsébet-év megnyitóján. Életének üzenete ma is rendkívül aktuális. Azért is, mert „...olyan történelmi időket élünk, amikor nagyon bonyolulttá válik körülöttünk az élet. Amikor nemcsak megtenni nehéz a jót, hanem meglátni is nehéz, hogy mi volna a helyes...”

A szeretet a felebarát iránt új szemet ad, vele megláthatjuk, mit kell megtartani, és mit kell továbbadni; tudni fogjuk, mi a felesleges és mi a szükséges. Valaki éppen a megértésünket, a mosolyunkat, a figyelmünket, az akaratunkat vagy időnket kéri? A legapróbb cselekedettel is teremthetünk békét, és

adhatunk reményt. Fontos, hogy ne halmozódjon fel semmi, és minden oda jusson, ahol szükség van rá, fontos, hogy minden körözzön.

Készülődhetünk így is az előttünk álló ünnepekre. Valamennyire megnyugodhatunk, ha tapasztaljuk, hogy érdemes volt elkezdeni, megéri folytatni a munkát, a cselekvést, amely egy napon el fog vezetni oda, hogy nem lesznek nélkülözők, szegények, és az adás öröme tölti be szívünket és sokak szívét.

Bodnár Sándor

Az idei karácsony talán minden eddiginél különlegesebb.

A nemtörődömség, az indulat és a félelem, ami felgyűlt a levegőben, könnyedén magával ragad akárkit. Ahelyett, hogy engednénk ennek, mindig kimondhatjuk: Uram, bocsáss meg neki, nem tudja, mit cselekszik! Ez nem haragunk csillapítása, nem is magunkra kényszerített felszínes béke, hiszen az még nagyobb salakot termel. Imádkozni azokért, akik ellenünk vétenek,

azokért, akik orruknál fogva vezetnek másokat – ez talán a kiengesztelődés.

Át kell gondolnunk, milyen lélekkel állunk a megszülető Kisded elé: milyen születésnap ajándékot viszünk neki?

Emlékezzünk: ha szívünkben élön tartjuk az egység vágyát és az adás kultúráját, akkor – ha szeretjük egymást – bárhol közöttünk lehet Jézus, s a karácsony fénye megsokszorozódhat.

Ezekkel a gondolatokkal kívánunk mindenkinnek boldog karácsonyt és békés újesztendőt!

a szerkesztőség

NEMZETI ZARÁNDOKLAT FATIMÁBA

Még a repülőn, mint tapasztalt zarándok, néhány jó tanácsot adott útravalóul Seregély István érsek atya: „A zarándok soha semmikor és semmiért nem sértődhet meg zarándoktársára! Soha! Semmiért!” Olyan ellenállhatatlan és olyan szívből fakadó felhívás volt ez a szeretetre, hogy egy csapásra kézzelfoghatóvá vált az utazók között. Ez jellemezte az egész zarándoklatot. Szoros és fárasztó programunk közepeztette mindig új erőt adott egy-egy apró figyelmesség, kedvesség. A jelenés helyén, ahol apró kis ház állt, hatalmas szentélyt építettek. Előtte óriási tér, amelynek legmagasabb pontján áll a bazilika. Minden este fél tízkor kezdődött a rózsafüzér imádkozása a szentélyben, a kegy-szobor előtt, utána pedig a téren gyertyás körmenet indult; közben folyamatosan énekeltünk, elmélkedtünk. Minden tizedet más-más nyelven mondtak, attól függően, hogy milyen nemzetiségű hívek voltak jelen. Jó volt hallani maláj, japán és egyéb egzotikus nyelveken az imát, de szépen csengett magyarul is. 1984-ben a Rózsafüzér Királynőjének kegyszobrá előtt ajánlotta föl II. János Pál pápa a világot Mária Szepőlten Szívének. Lucia nővér arra a kérdésre, hogy érvényes volt-e a

felajánlás így válaszolt: „Figyeljetez keletre, onnan jön a válasz!”. Öt évvel később leomlott a berlini fal, széthullott a Szovjetunió. A fal egy darabját elhelyezték a szentély bejáratánál.

Kondor Lajos verbita atya – aki több mint ötven éve él Fatimában – elmesélte, hogy a magyarországi 56-os események idején a portugál püspökök vezetésével mintegy háromszázezer portugál hívő zarándokolt el Fatimába a magyarokért és a világért imádkozva.

Bejártuk a Magyar Keresztutát és a Szent István kápolnát is, amelyet a világban szétszóródott magyarok adományából építettek Kondor atya irányításával. Felemelő érzés volt megtapasztalni, hogy ez a maroknyi magyarság tud szépet, jót adni a világnak.

Mindezen benyomások után óriási élményt nyújtott, amikor Mária Szepőlten Szívének oltalmába ajánlotta hazánkat és népünket Erdő Péter bíboros úr a jelenések kápolnájában megújítva Szent István ország-felajánlását.

Természetfeletti örömben indultunk haza, azzal az érzéssel a szívünkben, hogy valami nagy dolog történt velünk és egész nemzetünkkel. Jó úgy járni a világban, hogy tudja az ember, van Égi Édesanyja, akire bármi történik, mindig számíthat. Bármikor!

A. Béla – Budapest

Alapgondolatok

- ◆ Zarándokút az életünk; célja az, hogy Istennel találkozzunk.
- ◆ Kövessük a jelen pillanatban az Ő akaratát, minden nap egy kicsit jobban – és tetteinket „segítő kegyelme” kíséri majd.
- ◆ Ha megállunk, vagy hibázunk, a jelszó: „Újrakezdeni”.

Összefüggés

Minden kor emberében megvan az igény, hogy felkeresse azokat a helyeket, ahol közelebb érzi magát Istenhez. Már az ókori Egyiptomban, a perzsáknál, görögöknél és rómaiaknál is léteztek zarándokutak. A zsidók a pászka és a sátoros ünnep alkalmával elzarándokoltak a jeruzsálemi templomba; ebből az alkalmából keletkeztek a zsoltárok.

Isten megtestesülésével Jézus Krisztusban, az Ő halálával és feltámadásával új időszak kezdődött. Az első keresztények abban a bizonyosságban éltek, hogy Istent nem egyes helyeken kell imádni, hanem „lélekben és az igazságban” (vö. Jn 4,20) mert a feltámadt és mennybe ment Úr mindenütt jelen van és megtapasztalható, ahol a szentségeket ünneplik és hirdetik Isten Igéjét.

A keresztény zarándoklat kegyelmét sokféleképpen értelmezték az évszázadok során. Ratzinger bíboros egyszer így foglalta össze jelentőségét: „A zarándoklat célja végső soron nem az, hogy ellátogassunk valahova, hanem hogy elinduljunk az élő Isten felé.”

Liturgia

A novemberi ige a Katolikus Egyház igeliturgiájában a Szentcsalád ünnepén (december 31.) (C év) választható egyik zsoltár-ima.

Antalóczy Béla

A SZENT UTAZÁS

A költő, akitől az ígét vettük, a jeruzsálemi templomba zárandokolt. Szívesen maradt volna, mint a fecske, fészket ott készítve, de vissza kellett térnie szülőföldjére. Vágyódva gondolt vissza az Úr „kedves hajlékára”, ahol megtapasztalta Isten jelenlétét. Elhatározta, hogy visszatér, és újból elindul Jeruzsálem felé. „Szent utazás” lesz ez, mely ismét „Isten színe elé” vezeti őt. Mint minden kultúrában és vallásban, az utazás itt is az életről szóló hasonlat.

A zárandokút – más szóval a „szent utazás” – az Isten felé vezető utunkat szimbolizálja. Olyan cél felé haladunk, amit nem kellene „halálnak” neveznünk, inkább „találkozásnak”, mert egy új élet kezdődik az Istennel. Mindannyiunknak a sorsa, Ő hív erre minket.

Miért ne alakíthatnánk úgy az életünket, hogy szem előtt tarjuk a ránk váró célt? Miért ne válhatna életünk egyetlen utazássá, szent utazássá? Hiszen a Szent vár minket. Igen, mindannyian meghívást kaptunk, hogy Isten szívének szándéka szerint szentté váljunk. Isten, aki mindannyiunkat végtelenül szeret, megálmodta és kijelölte utunkat, valamint meghatározta a célt, amit el kell érünk.

Köztudottan olyan korban élünk, mely a féktelen aktivizmust és hatékonyságot hirdeti. Felértékel bizonyos foglalkozásokat, míg másokat alábecsül. Félelemből el akarja titkolni az élet egyes pillanatait, ámítva magát, hogy így eltörölheti őket.

Talán minket is befolyásolnak hasonló tendenciák vagy akadályozzák a tisztán látást. Megeshet, hogy fölöslegesen pazaroljuk az energiánkat. Néha haszontalannak találjuk a pihenésre szánt napokat, fölöslegesnek az imádságra szánt időt; vagy akadálynak tekintjük a betegséget és a nehézségeket, amiket Isten az életünk során megenged, hogy szeretet-terve megvalósulhasson.

Miként induljunk, hogyan térjünk vissza a „szent utazás” ösvényére újra, komoly elhatározással? Könnyű kitalálni: ne a saját akaratomat tegyük, hanem Istenét. Követnünk kell ezt az akaratot életünk jelen pillanatában, nagy ajándék a tudatában, hogy minden tettünket külön kegyelem kíséri, az „aktuális kegyelem”. Ez világosítja meg értelmünket, viszi jó irányba érzékenységszínünket és az akaratomat.

Kifejezetten vallásos meggyőződés nélkül is alkothat valaki remekművet életéből, ha egyenes úton jár, őszinte erkölcsi elkötelezettséggel.

Ha „szent utazás” az életünk, akkor haladnunk is kell napról napra az úton, amit számunkra Isten akarata kijelölt. A bennünket ösztönző szeretet megkívánja a növekedést, tökéletesedést. Ne elégedjünk meg azzal, ahogy tegnap éltünk. „Ma jobban, mint tegnap” – így kell biztatnunk magunkat mindig.

És ha megtorpantunk? Ha visszacsúszunk régi hibáinkba, és ha lustálkodtunk? Engedjük tán, hogy a hibák elbátortalanítsanak, hagyjuk tán el a jó döntéseket? Nem! A jelszó ilyenkor: „kezdjük újra”! Újra lehet kezdeni úgy, hogy Isten irgalmába helyezzük a múltat, minden hibájával és bűnével együtt. Újra tudunk kezdeni, ha minden bizalmunkat Isten kegyelmébe helyezzük, és nem saját képességeinkbe. Talán nem mondja az élet igéje, hogy Benne erőre találunk? Induljunk úgy minden nap, mintha az első lenne! Haladjunk együtt a szeretet kötelékében, egymást segítve! A Szent közöttünk lesz, és az út is Ő lesz. Világosan megérteti velünk Isten akarátát, megadja a vágyat és a képességet majd, hogy meg is valósítsuk azt. Ha egyek vagyunk, minden könnyű lesz, és elnyerjük a „szent zárandokútra” ígért boldogságot.

Egy barátom jut most eszembe. Enzo Fondi 22 évesen, 1951-ben döntött úgy, hogy teljesen Istenért akar élni Rómában, a születő Fokoláre Mozgalomban. Sebészi diplomát szerzett, és egy lipcsei kórházba ment, hogy az evangéliumi szeretetről a „vasfüggönyön” túl tanúskodjon. Később pappá szentelték. Az Egyesült Államokba is ugyanezt az üzenetet vitte.

Utolsó éveiben a vallások közötti párbeszéd előmozdítása különböző országokba és tevékenységre hívta őt, de célja mindig ugyanaz maradt: Istent követni, az Ő akarátát. „Szent utazását” 2001 utolsó napján fejezte be: számítógépe előtt találták a munkahelyén, fejét az asztalra hajtva. Arca derűs volt, árnyéka sem látszott rajta a fájdalomnak. Nem tűnt halottnak: mintha csak átlépett volna egyik „szobából” a másikba.

Halála előtt 15 nappal ezt írta: „Az ember végső akarata a végrendelete. Isten végső akarata az, amit Ő most kér tőlem. Nincs más ezen kívül. Utolsó kívánságom, hogy tökéletesen tudjam teljesíteni Isten végső akarátát, bármi is legyen. Nem tudom még, mi lesz Istennek az akarata, amit legutoljára megtehetek még az életben. Egy valamit tudok: akkor is meglesz hozzá az aktuális kegyelem, mint ahogy megvan a mostani pillanatban. És abban a mértékben fog segíteni, ahogy megtanulom kihasználni ezt a kegyelmet azáltal, hogy jól élem a jelent.”

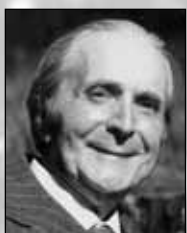
Horacio Conde

Chiara Lubich

**„Boldog az az ember, akinek ereje benned gyökerezik, s akinek szíve zárandokútra készül.”
(Zsolt 83(84),6)**

AZ EMBERISÉG ÚJ KARÁCSONYA

Ha béke lenne, az élet minden napja karácsonnyá válna. Ez Krisztus forradalma: folyton új életre támaszt minket a halál átkából.

Igino Giordani

„Nincs új a nap alatt” - Igino Giordani írása, melyből ezt a részletet közöljük, ma is aktuális. Pontosan harminc évvel ezelőtt jelent meg testvérlapunk, a *Città Nuova* hasábjain, mely idén ünnepli 50. születésnapját.

A gyermek Jézussal a szabadság és a szeretet jött világra... Ő mutatta meg, mi a szabadság. Ha nem szabad az ember, akkor nem is ember. De az ő szabadsága a szeretet szabadsága.

Ebben áll a határtalan felfedezés. Az általa tanított egyetemes szeretet arra törekszik, hogy megingassa az együttélésnek azt a rendszerét, amely jórészt a politikai hatalmaskodásra, a hatalommal való visszaélésre, a naplopó uzsorászkodásra, a munka megvetésére, a nő megalázására, a pusztító irigységre épül. Erre az alapra támaszkodva az akkori rendszer rabszolgák milliói lett élőködött, akik mint jogfosztott lények, valóságos élő halottak voltak.

Azoknak, akik ebbe a rendszerbe illeszkednek, üzenete természetsszerűleg örültség, és börtönt, vérpadot érdemel. Megmondta: „Nevemért mindenki gyűlölni fog benneteket”¹.

Boldogok a szegények és azok, akik szegénnyé teszik magukat, hogy a nyomorúságban lévőknek segítsenek. „Boldogok vagytok, hogy most éheztek”²..., „de jaj nektek, akik most jóllaktok”³.

Képzelhetjük, ez mennyire dühítette és megbotránkoztat mindazokat, akik a pénzben látták a legfőbb értéket és

Isten áldását, akik azért ölték magukat és egymást, hogy birtokaikat egyre növeljék, hogy aranyat aranyra halmozzanak, és demagóg lázadásokat szítottak, és majd bele betegedtek, hogy vagyonukat gyarapítsák, melyet talán – képmutatásuk szentesítéseként – a templom kincstárában őriztek.

„Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót gyűlölőitekkel”⁴..., „aki megüti a jobb arcodat, annak tartsd oda a másikat is”⁵..., „mindenkinek, aki kér tőled, adj, és aki elveszi, ami a tiéd, attól ne kérd vissza...”⁶.

„Boldogok a szegények...; boldogok, akik szomorúak, a szelídek, és akik éheznek és szomjaznak az igazságot, az irgalmasok, a békességben élők...”.

„Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent”⁷. Ez is rögtön szenvedélyes ellenálásra talált, és sokan úgy döntöttek, akkor inkább nem akarják látni Istent, inkább mítoszokat kergetnek vagy hitetlenné válnak. „Hallottátok, hogy a régiek ezt a parancsot kapták: Ne ölj! Aki öl, állítsák a törvényszék elé. Én pedig azt mondom nektek: Már azt is állítsák a törvényszék elé, aki haragot tart embertársával”⁸.

Ez a mondás már akkor sértette a fegyverkezők és a fegyvergyárosok tisztességét; mint

ahogy most is; hiszen, ha vége a felebarát gyűlöletének, az a viszályok, a pártoskodás, az erőszak végét is jelenti. Ez a mondás a társadalmat, min-

ket, nyomorult embereket békés közösséggé varázsolna, ahol lövöldözés és kiabálás helyett együtt nevetne mindenki, és együtt ülhetnének a bőség asztalánál.

Ha béke lenne, az élet minden napja karácsonnyá válna. És ez Krisztus forradalma: folyton új életre támaszt bennünket a halál átkából.

Ezért a legfőbb parancs, amit Ő maga adott, hogy szeressük az embert; ami ugyanaz, mint szeretni az Istent. Szeretni a másikat, egészen addig, hogy az életünket adjuk érte – nem pedig gyűlölni,

egészen addig, míg végül kioltjuk a másik életét! Akármennyi sérelem is éri az embert, meg kell bocsátani: Isten úgy bánik majd velünk, ahogy mi bántunk a többiekkel. Egy embert bántani vagy megölni olyan, mintha Krisztust bántanánk vagy ölnénk meg!

Abban a korban, amikor a vallást a politikai hatalom szolgálatába állították, ő különválasztja a lelki és a világi feladatokat, miközben ez utóbbit is az erkölcsi törvény alá helyezi, és a kormányzókat a nép minisztereivé (azaz szolgálóivá) teszi. A hatalmon lévők pedig így emlékezteti:

„Isten nem a holtaké, hanem az élőké”⁹. „Ha valaki közületek nagy akar lenni, legyen a szolgálatok!”¹⁰.

Képzeltethetjük, hogyan fogadták ezt Kleopátra, Poppaea vagy Heródes ivadékai, majd Diocletianus és a sok hason-szórú! „A ti körötökben ne így legyen. Aki közületek nagyobb akar lenni, legyen a szolgálatok, s aki első akar lenni, legyen a cselédek”¹¹.

Röviden ezt jelenti az emberiségre ráköszöntött új karácsony, melyben azért részesült, hogy ismét visszatérhessen az istenibe: a múlt felülvizsgálatát, a háborúság, az aljas szenvedélyek és a kapzsiság végét; az egyetemes szeretet kezdetét jelenti, amely „mindenkit egyggyé tesz”, és nem tűr megosztottságot fajok, kasztok, osztályok, politikai csoportok között... Életével és halálával Jézus az életet hirdeti és tanítja.

De a gonoszok nem akarják az életet: ők a halált akarják. És ezért összehangoltan, nagy erővel tettek is. Manapság a nukleáris fegyverekkel, a környezet megmérgezésével, a kőolaj és az élelem elosztása körüli anarchiával ássák meg az emberiség sírját. (...)

Ünnepeljük természetesen bejglivel is a Karácsonyt, ha segíti megszűlni köztünk a szeretetet; legfőképpen mégis a kibéküléssel, ami meggyógyítja a lélek nyavalyáit és fokozza az egészséget. Az ünnepelés legyen hálaadás az Úr Jézusnak és Máriának, akik azért szenvedtek, hogy tanításuk és segítségük által a mi szenvedésünk véget érjen.

Fordította:
Frivaldszky Márk

A Születés-bazilika
Betlehemben

Nagy Pál

- 1 Lk 21,17
- 2 Lk 6,21
- 3 Lk 6,25
- 4 Lk 6,27
- 5 Mt 5,39
- 6 Lk 6,30
- 7 Mt 5,3-9
- 8 Mt 5,21-22
- 9 Lk 20,38
- 10 Mk 10,43
- 11 Mt 20,26-27

ÚJ IPARI CENTRUMOT AVATTAK

A Lionello Bonfanti ipari centrumot 2006. október 28-án avatták fel a Loppiano melletti Burchióban. A közösségi gazdaság szerint működő cégeket szolgálja ez a központ, melynek jelenleg 5621 részvényese van. A megnyitó ünnepségen a vállalkozók, valamint állami és vallási vezetők mellett egy magyarországi küldöttség is részt vett.

Reskovits Ágnes

Több mint kétszáz olyan olasz cég vállalkozói központja alakult meg a Fokoláre Mozgalom nemzetközi városkájának közelében, mely a közösségi gazdasághoz csatlakozott.

Tizenöt cég helyezte át ide telephelyét: textilipari, kézműves, műszaki és élelmiszeripari cégek, valamint egy szakmai továbbképzést szervező és pénzügyi tanácsadással foglalkozó iroda, biztosító, informatikai és tanácsadó központ.

Az olasz központot *Lionello Bonfanti* bíróról nevezték el, az

egyik első fokolarinóról, aki nek jelentős szerep jutott Loppiano megszületésében.

Világszerte hét hasonló ipari centrum működik: az első és legfejlettebb Brazíliában, São Paulo mellett, a *Ginetta* városka közelében létesült.

Amikor *Chiara Lubich* 1991 májusában először beszélt a közösségi gazdaságról, úgy képzelte el, hogy az a Fokoláre Mozgalom városkái mellett fekvő, termelő tevékenységet folytató ipari centrumok vonzáskörébe fog rendeződni. Ebből is látható – hallottuk *Luigino Bruni* közgazdásztól –, hogy az egység karizmájából születő új gazdaság részét kell hogy képezze az új városoknak, hozzátartozik az élet dinamizmusához. Ha a társadalmi életre gondolunk, óhatatlanul számolnunk kell a gazdasággal is.

A centrum nem városon kívül fekvő ipari zóna, nem szabad kirekeszteni a városból a gazdaságot, attól tartva, hogy káros hatással lesz az emberi együttélés viszonyaira. Az ipari központ elhelyezkedésével is arra utal, hogy a város barátja, hogy a testvériség megvalósítására törekszik. A centrum tulajdonosa egy közösség, mely jelen esetben 5621 részvényesből áll. Hétköznapi emberekről van szó, dolgozókról, diákokról, háziasszonyokról... Az új ipari park az ő szemléletüket tükrözi, akik esetleg kevés megspórolt pénzüket akarják egy igazságosabb és szolidárisabb gazdaság ügyére fordítani. Ahogy Chiara sokszor mondta: „szegényen, de sokan”.

Ahol megszületik egy ilyen ipari centrum, ott lüktetni

Székely Mihály

kezd a közösségi gazdaság szíve: vállalkozók, diákok, kutatók, gazdasági szakemberek találkoznak egymással, és a helyi lakosok. Mindazok, akik hisznek ebben az új gazdasági modellben, mely elvezet majd egy nélkülözésmentes, tehát igazabb és testvéribb társadalom kialakulásához. Ez a nyitott közösség, amiről itt szó van, jócskán túlmutat a pusztán vállalkozói és gazdasági szférán.

„Példaértékű szerepe van abban, hogy ne váljon érzéketlenné a társadalom” – nyilatkozta *Romano Prodi* olasz kormányfő, aki meglepetésszerűen érkezett a megnyitóra. „Minden társadalomnak példákra van szüksége, hogy előre tudjon haladni. Itt valami többről van szó, amire nem mindenki kapott meghívást, de a haladás irányát mutatja az emberi együttélésben.” Köszönetét fejezte ki, hogy a közösségi gazdaság szellemében „áttetsző mérlegek készülnek, tiszteletben tartják a törvényeket, a hasznát szabadon megosztják, hogy utat nyissanak a szolidaritásnak.”

„Olyan modellről van szó, amely sok vállalkozásra hatással lehet” – jelentette ki a megnyitón *Ennio Antonelli* firenzei bíboros. XVI. Benedek pápát idézte, aki „többször hangsúlyozta, hogy a történelmet a kreatív kisebbségek irányítják. A mai napon egy ilyen kreatív kisebbség fontos eseményén

veszünk részt.” Mindez az evangéliumi szeretetben gyökereszik – mint kifejtette –, mely „nemcsak az egyes emberekre terjed ki, nem is adakozást és önkéntes munkát jelent, hanem a kultúrát, a struktúrákat, a társadalom egész dinamikáját érinti”. „A világ megváltoztatásának a feltétele – ahogyan ezt kiemeli a II. Vatikáni Zsinat is”. „Úgy látom – fűzte hozzá –, jobban megértjük a mai nappal, hogy mit is jelent ez.” A közösségi gazdaságról szólva ezt mondta: „Egyáltalán nem utópia. Rengeteg lelki energiát, nagy lendületet kér természetesen, de annyira magával ragadó, hogy kihatása lehet sok vállalkozásra.”

„Ahhoz, hogy a vállalkozás ismét virágkorát élje, a személyre kell összpontosítania” – állapította meg *Stefano Zamagni*, a Bolognai Egyetem professzora.

„Ebben a mai poszt-indusztriális társadalomban a stratégiai tényező már nem a gép, nem is a tőke, hanem az ember. Az ösztönzőknél is fontosabb, hogy saját motiváltságából induljon ki a dolgozó. Ez valósul meg a közösségi gazdasághoz tartozó cégek esetében. A dolgozók magukénak vallják a célt, amiért a vállalkozás született. Zseniális, korunkat meghaladó gondolatról van szó.”

Chiara Lubich, aki tizenöt évvel ezelőtt indította útjára a

A közösségi gazdaság a globalizált gazdasági rendszer egyik legfontosabb kérdését érinti: a gazdagok és a szegények közti kapcsolatot.

Modern, hatékony vállalkozásokról van szó, melyek a piacgazdaságon belül működnek és a gazdasági élet minden területén a testvéri szeretet és a közösség megvalósítására törekcszenek.

Céljuk egy olyan közösség majd társadalom megvalósítása, ahol nincsenek szűkölködők.

A termelt profitot ezért három részre osztják:

- fejlesztik a vállalkozást, következésképpen új munkahelyeket teremtenek;
- támogatják a Fokoláre Mozgalom városkáját, azaz a testvériség szellemében élő „új emberek” képzését;
- a harmadik részt pedig a szükségét szenvedők megsegítésére fordítják közvetlenül.

Ezzel a haszon teljes egészében hozzájárul egy nélkülözésmentes, igazabb és testvéribb világ kialakulásához: munkahelyeket terem, új kultúrát terjeszt, és szükség esetén segítséget nyújt.

közösségi gazdaságot, üzenetében azt kívánta, hogy az ipari centrum „konkrét válasz legyen a mai gazdasági problémákra”. Jelmondatot is küldött: „Isten mindig működik”. Ezt a három szót megörökítették egy agyagból készült domborműben, mert „arra emlékeztet, hogy Isten mennyire értékeli a munkát, az ember alkotó képességét.” Chiara az ipari centrum másikk szerepét is hangsúlyozta: „Loppiano építőelemének kell lennie, és az a feladata, hogy mintájául szolgáljon egy evangéliumra alapozott új társadalomnak”. ■

HÁLÁVAL ÉS CSODÁLATTAL

Szeretnénk köszönetet mondani néhány gondolattal, élménnyel mindazoknak, akik munkájukkal, jelenlétükkel vagy imáikkal hozzájárultak az Egyetemes Testvériség Hetének létrejöttéhez.

„Ünnepi lélekkel jöttünk haza azután, amit együtt megéltünk. Még mindig csodálattal szemléljük, amit Isten művelt Budapesten.

Úgy látszik, mindenkivel megtapasztaltatta, hogy folyamatosan tudott saját képességein felül teljesíteni; talán Isten így is világosan meg akarta mutatni, hogy a Szeretet működött minden körülményben...

Úgy érezzük, teljes szívünkkel kell megköszönnünk, hogy fáradságot nem kímélve és önmagunkat feledve hagyátok, hogy Isten „basználjon” benneteket hajlékony eszközöként.

Budapest úgy marad meg mindenkinek a lelkében, mint életének ragyogó és nagyon jeles eseménye...

Juttassátok el mindenkibe a hálánkat!”

Mariele és Pino Quartana,
az Új Emberiség mozgalom felelősei

Akivel csak találkoztam, mindenki csodával határos élménnyel látta azt a szeretetet, türelmet, az együttműködésnek azt a készségét, amit „az érkezők” tapasztaltak ezekben a napokban. Állandó öröm és erőforrás volt a résztvevőkkel megélt kölcsönösség.

Hogy milyen lélekkel érkeztek?

„Miközben taxihoz kísérttem egy Fülöp-szigetekről érkezett házaspárt, kiderült, mennyi rengeteget tudnak 56-ról, s szinte könnyes szemmel köszönt meg a hölgy „bátor magyar népemnek”, hogy ő általunk találhatta meg a hivatását.”

Volt, aki azt mondta, hogy amikor leszállt a repülőről, szerette volna megcsókolni ezt a földet, ahonnan egy új emberiség született.

„A Rege szállóban osztottuk a szobákat. A háború miatt nem volt biztos, hogy az izraeliek és a libanoniak is el tudnak jönni. Végül mégiscsak megérkeztek hárman Libanonból, és egy hölgy Izraelből. Közben kiderült, hogy a szobákat csak kettesével lehet elfoglalni, így az izraeli vendégnek társat kellett találni. Ennek hallatára odalépett hozzá a libanoni csoport egyik nőtagja, átölelte és azt mondta. „Drága kicsi ellenségem, társulj nyugodtan hozzánk!” Igen – gondoltam akkor –, ez a kész csoda!”

És mi mit tapasztaltunk?

„Tele volt velünk a város. Praktikus dolgok érdekelték a vendégeket: telefonkártyát, hívószámot kerestek, nem ismerték a metró vonalakat. Nekem, aki itthon vagyok, úgy kellett viselkednem, hogy ők megnyugodjanak. Ki kellett tartanom, és még el se lehetett fáradni, mert megvolt hozzá a kegyelem.”

„Mi voltunk a tolókoksi bank. Két-három rozoga járműből készítettünk egy-egy kényelmeset. Így tudtunk kölcsönadni, például egy német hölgynek, de másoknak is”.

„Én ilyen sok váratlan esemény előtt még nem álltam – mesélte az utazási iroda vezetője, akivel együtt dolgoztunk. – A vendégek máskor jöttek, nem annyian jöttek, nem ott szálltak meg, ahol elterveztük. De milyen vendégek voltak!

Az első visszajelzések után kimentünk az egyik panzióba, és nem volt más választásunk, mint új ágyneműt vetettünk a tulajdonossal. Mondhatom: már milliós nagyságrendű vendéglétszámmal találkoztunk,

Cinzia Panero

Egy mégis hiányzott, mert az utcán ellopták azt a táskát, amiben hagyták.”

Hogyan jöttünk haza?

„A megvesztegethetőségről, valamint a tör-

de az még nem fordult elő, hogy másnap személyesen odajöttek a vendégek és megköszönték, hogy segítettünk.

2500 embernek volt turista-programja egy-időben, ezért ismeretlen idegenvezetőket is felkértünk. A nap végén külön-külön odajött hozzám négy idegenvezető, akiket még csak nem is ismeretem. Ők még életükben ilyen vendégekkel nem találkoztak, mondták, és meg akarják köszönni ezt a munkát. Mert a kíséretükben csak nagyon kedves és szeretettel teli emberek voltak.”

„Táncoltunk már az Arénában, de ott az emberek csak nézelődtek, jöttek-mentek, beszélgettek. Rengeteg fellépésünk volt már, ilyen élményben mégsem volt részünk. A technikai oldaláról érezhető volt, hogy igen magas a színvonal. De a legnagyobb élmény mégis a közönség lelkesedése lett. Egy ilyen fellépés mindig megerősíti bennünk a tudatot, hogy vannak még, akiket érdek a magyar kultúra, és tudják értékelni is.”

„A fordítókészülékeket mind visszakaptuk a rendezvény végén, a fülhallgatók körül minden hiánytalan, sértetlen volt. Valaki véletlenül elvitt egyet, de postán visszaküldte.

vénytiszteletéről szóló tapasztalatokat hallgatva felismerni véltem a sajátomat. Gyakran hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy amit mi érzékelünk a bennünket körülvevő társadalomban, az a helyzet különleges és egyedülálló. Ez a találkozó segített megértenem: ugyanazokkal a dolgokkal szembesülünk a világ minden részén mindnyájan. Viszem, megújult lendülettel az egyetemes testvériség ideálját.”

„Ezekben a napokban fizikailag kevesebbet tudtam édesapámmal lenni, aki két és fél éve súlyos beteg. Amikor második nap a szolgálatból hazaértem, húgom azzal fogadott, hogy az apu elindult egyedül, bot nélkül. A súlyos műtét után az orvosok úgy

nyilatkoztak, hogy nem fog tudni járni, de most megtette első lépéseit, mégpedig bot nélkül!

Az én éjszakámban soha nincs sötétség, mert minden fényben ragyog! – ez a gondolat volt, ami leginkább a szívemben visszhangzott. A sok találkozás színes kavalkádjában nagyon jó volt érezni: egyetlen nagy családnak vagyunk a tagjai, és Chiara – a lelki édesanyánk – velünk van mindig. Különösen életünk legfájdalmasabb pillanataiban.”

„Amikor hazaértem, észre kellett vennem, hogy minden negatív érzélem eltűnt a szívemből (régi félelmek, pár napos haragvások, fáradtság, aggodás)!! Csak boldogságot éreztem, és annyira telve voltam, hogy egyszerűen nem is fért oda semmi más! Sosem éreztem még ilyet, eddig valami csücsökben mindig maradt valami bennem, ami a legjobb dolgokra is árnyékot vetett. De most semmi!”

„A reményt kaptam vissza: az emberiség még menthető” – így köszönte a meghívást egy magas beosztású pszichológus.

Szerkesztette: Reskovits Ágnes

A Fokoláre Mozgalom külön honlapot indított az önkéntesek ünnepének és az Egyetemes Testvériség Napjáról szóló hírek számára. Ezen a honlapon valamennyi előadás és tapasztalat szövege elolvasható magyarul is.

www.fokolare.hu/vf

Az egész világ hálásan gondol arra, hogy az 1956-os magyarországi forradalomtól indítva megszületett egy új emberiség a földkerekségen.

Papp Gábor

**Dénesné
Szöllőssy Emőke**

A cikk szerzője gyülekezetében a gyermekek közötti szolgálatot vezeti.

Gyermekkorom karácsonyaira emlékezve először a VÁRAKOZÁS jut eszembe. Így, csupa nagybetűvel. Várakozás a meglepetésre, a csodára. Hogy az igazi *csoda* kétezer évvel ezelőtt történt, arra első pillanattól kezdve tanítottak szüleink. Isten Fia megszületett, hogy helyreállítsa a kapcsolatot a Menny és a Föld között: hogy az ember ne külső szemlélője legyen a Menny ragyogásának, csodájának, hanem részese lehessen Jézus Krisztus nyomában lépetve – már itt a Földön. Ez a csoda akkor lesz igazán örömtelivé az én számomra, amikor „rajtam is átmege”. Nagy kor-

különbséggel, harmadik gyermekként felnőve, elég korán tisztában voltam vele, hogy kik is „angyalkodnak” december 24-én a zárt ajtók mögött. Így természetes volt, hogy magam is készítek meglepetést. Talán még iskolás sem voltam, amikor egyik évben azt találtam ki, hogy a babáimnak készítsünk egy pici karácsonyfát. Picit – de igazit! Cserépbe tehető fácskát vettünk és a legapróbb díszek kerültek rá...

Ez az emlék idéződött fel bennem, ahogy a fazekas szakkörön az 5 – 13 éves „alkotók” a Betlehemi jászol kiállítás pályamunkáját készítették. Már gyermekként ott van bennünk

a vágy, hogy mi magunk is tevékeny résztvevői, „készítői” legyünk a karácsony csodájának. S a szombat délelőttönként fazekas műhellyé átalakuló hittanteremben a „mi Betlehemünk” elkészítése során együtt hangolódunk rá az ünnepre. Az Úr Jézus születésének igazi megünneplése az, ha Ő bennünk és közöttünk születik meg.

A szakkör vezetője maga is alkotó. Fazekas népi iparművész, aki a gyerekeknek át tudja adni nemcsak az agyaggal bánás technikáját, hanem az alkotás tiszteletét, szeretetét is. Azt a hitét, hogy Istenünk, aki maga az Alkotó, minket is al-

A BETLEHEMI JÁSZOLNÁL

Egy református gyülekezetben működő gyermek fazekas szakkör tagjai a XIII. Betlehemi jászol kiállításra készülnek alkotóművész vezetőjükkel.

*Fasori Református
Egyházközség Gyermek
Fazekas szakköre
(vezető: Martineczné
Kiss Márta): A mi
betlehemi történetünk*

Dénesné Szöllőssy Emőke

kotni tudóvá teremtett. Ezért méltósága van ennek a tevékenységnek. Például olyan „apróságból” derül ez ki, hogy nem szabad félkészben abbahagyni a munkát. A gyerekek többsége élvezi az agyag formázását, de a szélek lesimítása vagy a festés már nem okoz örömet neki. Kitartó tanítás eredménye, hogy most már egyre nagyobb kedvvel végzik ezeket a részfeladatokat is.

Számunkra a legnagyobb élmény, amikor a gyermekek együtt dolgoznak egy közös alkotáson. Mindegyikük hozzáteszi a maga részét. Elismerik egymást – értékesnek látják saját és a társuk munkáját is, hiszen úgy áll össze a kész „mű”, hogy mindegyikük csinált be-

lőle valamit. Ugyanolyan fontos részlet egy betlehemi ház, mint az istálló; a házak mellett egy járókelő, mint a jászolban a gyermek Jézus. Van, aki állatokat formáz szívesen: elkészülnek a bárányok, a tevék és az istállóba egy csacsi is. Van, aki a legó minta szerint összerakható utat nyújtja-vágja ki az agyagból. Így készült el két évvel ezelőtt és idén is egy-egy pályamunkánk a Betlehemi jászol kiállításra.

A mi munkánk – egy a sok közül... És a kiállítás sokfélesége engem minden évben magával ragad. Ahogy nézem a Gyógypedagógiai Főiskola gyermekcsoportjának és a neves iparművésznek az alkotását egymás mellett, az jut eszembe: mindenkinek

saját betlehemi története van. S ahány alkotó, szinte annyiféle technikával dolgozik. A kiállítás látogatója pedig nemcsak szemlélő marad, hanem kedvet kap ahhoz, hogy szűkebb környezetében maga is hozzájáruljon *Karácsony csodájához*. ■

A kiállítás története az 1940-es évekig nyúlik vissza: *Dr. Schwartz Elemér* ciszterci szerzetes professzor kezdeményezte a betlehem-készítő mozgalmat. A római „100 jászol” mintájára 1994-ben *Brückner Ákos* atya O. Cist. plébános egy XX-XXI. századi új hagyományt teremtett.

A XIII. Betlehemi jászol kiállítás 2006. december 6-ától 2007. január 14-éig tekinthető meg a Vajdahunyadvárban, Budapesten a Városligetben. A kiállítás szervezője az AMKA - A Magyar Kézművességért Alapítvány.

Nyitvatartás: kedd-péntek: 10-16 óráig, szombat és vasárnap: 10-17 óráig.

1

2

3

4

Válogatás a 2004-es kiállítás anyagából
(Fotó: Mátyus László):

1. Kovács Lajosné
fogorvosi asszisztens:
„Ti Messiást vártatok,
én egy édes gyermeket”
(MARIA)
Betlehemi kunyhó
bogáncsból

2. FÉBÉ Szociális és
Rehabilitációs
Szolgáltató KHT.:
Betlehem fatörzsből

3. Dr. Várallyayné
Andrejszki Katalin
bőrműves,
A Népművészet Ifjú
Mestere

4. Imregyháza Magdolna
foltvarró: Mennyből
az angyal

A FÉNYT NEM LEHET ELREJTENI

Egy éve hunyt el Viktor Ignatyev, a szibériai rászorulókat segítő „csöndes akció” szervezője.

Vizsolyi László

Egy hideg téli este, 2004. januárjában a Moszkva melletti emlékházban felcsendült a jól ismert „Zsivágódok” filmzene dallama. Az idegenvezető szívesen elidőzött egy kis csoporttal a Borisz Paszternak emlékházban a nyitvatartási időn túl is. Viktor Ignatyev, akit szívinfarktus és agyvérzése után a pere-delkinói szanatóriumban kezeltek, engedélyt kapott, hogy játsszon a Nobel-díjas író zongoráján. Az őt támogató moszkvai német katolikus lelkesítés néhány tagja meghattottan állta körül. A betegség nyomait magán viselő hetvenes

éveinek közepén járó férfi nek szemmel láthatóan sokat jelentett a híressé vált melódia: ezek az akkordok, ezen a zongorán, ebben a házban, Viktor Ignatyev előadásában... Egy szerre meg elevenedett a múlt, a szovjet gulágok világa...

Viktor Ignatyev német tengerésztiiszt fiaként, a mai Kalinyingrádban látta meg a napvilágot. A család hamarosan Berlinbe költözött, ahol Viktor gyermekként a Sankt Matthias templomban ministrált, és lelkesen énekelt az evangélikus Kaiser-Friedrich templom fiúkórusában. Mint sok vele egykorút, őt is besorozták, és Berlin védelmére vezényelték. Néhány nappal a kapituláció előtt, 1945. május 3-án esett a Vörös Hadsereg fogságába, majd tizenöt évesen, hadifogolyként került Szibériába. A lágerben dadogást színlelve titkolta származását, mert németnek lenni különösen súlyos bűnnek számított. Később az orosz nép iránti tisztelete indította a Viktor Ignatyev név felvételére.

– Nem panaszkodom, szerencsésnek tartom magam – mondta, amikor otthonában felkerestem és életéről kérdeztem. – Szibériában, Tomszk közelében a fakitermeléshez kerültem. Az jó volt, mert tavasszal legalább a rügyeket ehettük. Akik a bányába kerültek, azoknak rosszabb volt. Nem volt mit enniük, a foguk hamar kihullott. Nálunk is sokan meghaltak, de én élek, és nyomorék se lettem, kezem, lábam megvan! – Szeméből pá-

ratlan életerő és gyermeki vídamság áradt.

– A társaim Belorussziából, Ukrajnából, a Balti országokból és Magyarországról voltak. Azt mondták, hogy nekik már mindegy, de én fiatal vagyok, nekem még élni kell. Segítettek, megkíméltek a veszélyesebb munkáktól, a már kivágott fák ágait kellett levágnom. Szökési kísérletem után a kínai határról a moszkvai KGB központjába, a hírhedt Ljubljankába vittek. Összesen tizenkét évet töltöttem a Gulágon. Szabadulásom után egy Tomszk melletti temetőben sírásó, később kórházi segédmunkás voltam, végül pedig egy leukémiai laborban dolgoztam asszisztensként. Onnan mentem nyugdíjba.

A kilencvenes évek elején tartott első Gulág konferenciára a szibériai hadifoglyok képviselőiben érkezett a fővárosba. Uljánánál szállt meg, aki a Gulágon szakácsnő volt, és az után került a lágerbe, hogy orvos férjét kivégezték. Anyai pártfogásba vette a fiatal fiút. Viktor később magára vállalta az idős és magányos asszony ápolását Moszkvában, majd Uljana halála után megörökölte a szoba-konyhás lakást. Így lett moszkvai lakos.

Vizsolyi László (2)

Hosszú évtizedek után először a Gulág konferencián találkozott katolikus pappal. Francisc Račiunas litván papot 25 évre ítélték annak idején, mert segített Róma tudomására hozni püspöke halálhírét. A peresztrojka idején Moszkva egyetlen katolikus templomának lett a segédlelkésze. A katolikus templomokat lerombolta a szovjet rendszer, az ortodox templomok és kolostorok túlnyomó többségével együtt.

– Moszkvában kényelmes az élet! Van lakás, fűtött szoba, hideg-meleg víz. Persze itt is kell segíteni a rászorulókat, de ki segíti a volt táborlakókat, akik idős, beteg, többnyire egyedül, a legegyszerűbb dolgokat is nélkülözni kényszerülnek! – Egy szegény moszkvai nyugdíjas lehetőségei igen korlátozottak, de Viktor elkötelezett odaadása másokat is magával ragadott. Račiunas atya támogatásával utazott először Tomszkba, hogy a volt fogolytársaknak meleg ruhaneműt, orvosságot, ágytálcát vigyen. Az évek során sok ismeretségre és kapcsolatra tett szert. Kísérőit többnyire a Moszkvában működő szociális segélyszervezetek fiatal német, osztrák, és svájci munkatársai közül kerültek ki. A gyűjtésből sokan kivették a részüket, de támogatást kaptak a német követségről is, különösen a katolikus és evangélikus gyülekezet tagjaitól. Tíz évig minden évben vonaton szállították a tetemes segélyszállítmányt a rászorulóknak. Amikor pedig Viktor megbetegedett, társai nélküle utaztak, ő a háttér munkát végezte: csomagolt, raktározott és gyűjtött, megszervezte az utat.

A segítségre persze nemcsak a volt Gulág foglyok szorulnak rá. Az évek során szoros kap-

csolat alakult ki több gyermekkorházzal, idősök otthonával, fiatalok börtönével, fogyatékosok intézetével. Hogy milyen körülmények között találták a kórházban a gyerekeket, az idősöket, vagy a börtönben milyen állapotok uralkodtak, arra itt most nincs mód kitérni. Viszont nem lehet említés nélkül hagyni Viktor példaképét, a 150 évvel ezelőtt élt Dr. Haas német orvost (1780. Münstereifel, 1853. Moszkva). A tehetséges orvos Moszkvába költözött, és ott életét a szegényeknek, foglyoknak, száműzetésre ítélteknek szentelte. Áldozatos élete végén ő maga is szegényen halt meg. Boldoggá avatása a kölni egyházmegyében folyamatban van. Életében kétszázezer foglynak nyújtott segítséget, és kétszázezerre teszik az általa kezelt betegek számát is. Ötven évig ingyen gyógyította a szegényeket. Katolikus létére az ortodox egyház szentként tiszteli és már most, Moszkvában szobrot állítottak neki. Az ortodox egyház felelős vezetői azért is példaként állítják a

mai katolikusok elé, mert önzetlen segítsége nyomán az emberek megmaradtak az ortodox egyházban.

A szent életű orvos jelszavát a segítők magukévá tették: „Sietsetek jót tenni!” De választottak saját mottót is: „Csöndben segíteni!”

Viktor tevékeny szeretete a felebarátok iránt sokakat magával ragadott, vallási meggyőződéstől és életkortól függetlenül. Amikor nála jártam, beszélgetésünk közben sorra toppantak be a vendégek. Hamarosan már hat, különböző korú, nemzetiségű és világnézetű barát ült körül a kis konyha szerényen megterített asztalát. Mindannyian élvezhettük Viktor meleg és figyelmes szeretetét, mely fantáziával, humorral teli, fiatalos energiát sugárzott.

A soron következő segélyakciót akkor éppen Irkutszkba tervezték. Támogatói között volt Armin Ahrendt is, Haas doktor szülővárosának polgármestere. Az evangéliumi szeretet fénye ellenállhatatlanul terjed, nem lehet elrejtteni. ■

*Fent:
Dr. Haas sirjánál a
csöndes segítőkkel*

„OTTHONRÓL HAZA MEGYEK”

Ebben az intézményben mindenki egyetlen család tagja. Októberben ellátogattunk Mendére, az egyházközségi idősek otthonába.

Bartus Sándor

Két éve nyitotta meg kapuit az *Oázis* otthon, amiről akkor lapunkban beszámoltunk. Már maga az építkezés is ünnep volt. Az ország minden részéből jelentkeztek, még Kárpátaljáról, még Erdélyből is. A közösségben itt új élethelyzetbe kerülnek a lakók, akiknek – míg korábban a magány várt rájuk – most a kapcsolat jelenti a megtartó erőt.

A nyolcvannégy éves *Marika* néni Vecsésről költözött ide, a kápolna melletti szobába. A kántortól hallott a lehetőségről. Az idősek megszépült mosolyával meséli, mennyire elégedett mindennel: „Isten gondot visel rám”. Megmutatja a cserépanyalkákat, amiket karácsonykor mindig a fa alá tesz.

A lakók segítik egymást, aki nehezen mozog, lekísérik az ebédlőbe, figyelnek rá,

etetik, imádkoznak vele. Itt senki nem érzi haszontalanak magát. Mindig van, akinek lehet segíteni, s így óráról órára megtapasztalják a gondoskodás, a szeretet értékét.

Mónika szívesen kertészkedik, sok időt tölt odakint, s köszöni, hogy dolgozhat.

Az ötven lakó közt van egy orvos házaspár. Egyik alkalommal a férj, aki addig nem gyakorolta a hitét, egyszerű szavakkal megvallotta a plébánosnak: „változom”. Talán nem olyan rendkívüli, azaz mégis. Ha megfontoljuk, mit jelent egy ilyen helyen lehetőséget kapni, hogy valaki a lelkiismeretében nyugodtan elrendezhesse végső dolgait.

A mai társadalomban a halál általában tabu témának számít. Az *Oázis*ban ötven halaltak meg idén. Amikor valaki készül elköltözni ebből a világból, mindig vele vannak a társai, beosztják egymás között, s méltó módon gondozzák. *Mihály* atyát áthívták egyszer egy haldoklóhoz. Éppen vendégeket várt, ám azok késtek. At-

ment, együtt imádkozták a Híszkegyet, s amikor ahhoz a részhez értek, hogy „hiszem az örök életet”, *Gizi* néni akkor lélegzett utolsót. A nővér szerint csak őrá várt, mármint Jézusra.

Az otthon nyitva áll mindenki előtt, de a hitüket élőknél előny élveznek. Minden nap van imaóra és elmélkedés. Tíz önkéntes látja el ezt a feladatot, egyéb teendői mellett.

Senki se gondolta volna, hogy ez születik majd a meglevő, romló állagú egyházi ingatlanból. A hasznosítás kényszerre párosult a vállalkozó kedvvel és bátorsággal, s így lett a fejlődés mozgatórugója. Ami önmagában talán nem elég, de kellő hittel és kitartással siker koronázta a plébánia munkatársainak kezdeményezését.

Kezdetből cél volt, hogy a dolgozói kör próbáljon közösséget alkotni, amiben a vezetőségnek különleges szerep jut azzal, hogy egyszemélyű vezetés helyett hárman, közösségben hozzák a döntéseket. Kü-

lönleges ez az egység az igazgató, a helyettese és a gazdasági igazgató között. Negyediknek a helyi plébánosnak *Szekeres Mihálynak* a háttérben ugyancsak különleges szerepe van, mint lelki vezetőnek, akit szemmel láthatóan szeretnek az itt lakók. Az egymás közt megélt közösséget próbálják kiterjeszteni mindenkire. Alkalom mindig van rá: évente négyszer az egész otthonnak ünnepséget szerveznek, amikor megtartják a névnapokat és születésnapokat. Fontosak ezek a családi pillanatok.

Az intézmény harminc dolgozónak biztosít munkahelyet. Megbecsült beosztásban vannak a „házigazdák”, akik nem csak egyszerű portások, karbantartók vagy beszerzők, mint ahogy a „háziasszonyok” sem csak egyszerű takarítónők. Ebben az intézményben nincsenek kiszolgálók, megkiszolgáltak. A szakmai gyakorlaton lévő fiatalok is maradnának itt dolgozni szívesen.

„Amióta itt dolgozom, tudom, hogy mindennek értelme van” – *Szücsi Csaba* szavai mindenben ugyanazt a hűrt pendítik meg, amikor a plébánia hittantermében beszélgetünk: az Oázisban, az igazgatótól az ápolókig, mindenkinek teljesebb lett az élete. Már el sem tudják képzelni másképp. Pedig nem kis áldozatot, nem kis „vesztést” kért tőlük – sorolják most egymásnak. És a bizonyíték az arcokon fénylik, nagyon hiteles a mosoly.

Mondok Zsoltné Andrea egy másik idősek otthonából jött ide ápolónak. Most nem kell a gondokat hazavinnie, bármit, bármikor meg lehet beszélni, és megoldást keresni. „Mindig kapunk egy-egy jó szót”. Az is teljesen természetes, hogy a dolgozók gyerekei az iskolá-

ból ide jönnek. A nyári szünetben is bejártak, biztonságban vannak, és jól érzik itt magukat. Miért ne lehetnének ajándék egymásnak ezek a generációk? Úgy, mint egy nagycsaládban.

Halál nélkül nincs feltámadás, veszítsünk bátran! – tanácsolja *Schmauder Sándor* gazdasági igazgató. A sikeres mendei vállalkozó és külkereskedő alaptapasztalata ugyanaz, mint a többieké. Kell a közösség, ahol a mérce a kölcsönös szeretet, és amit beadunk, azt nem pénzben mérik, hanem „szeretettel”. Világos látására, bátor kezdeményező-készségére és odaadására, hitére nagy szüksége van az intézménynek. Mint minden résztvevőjének és tagjának ennek az otthonnak, mely az evangéliumi mustármagból nőtt terebélyes fához hasonlít: ágai közt megpihennek az ég madarai.

Aki most az idősöknek szakácskodik, valaha minisztériumok és szállodák protokollját vezette. *Gieier György* negyvenöt év szakmai tapasztalatával most nem százfélélt főz, „világmegváltó terveit” – ahogy ő nevezi – lecsendesedtek, de önmagára talált a közösségben, ahol az otthonteremtés meghatározó szereplője.

Szántai Péter szociális gondozó és ápoló Süllysápról jár át az Oázisba. Különleges munkahely ez, mondja: „A kápolnában mindent meg tudok beszélni”. A próbatételek sem hiányoznak: aki kész veszíteni és Isten akaratát keresi, annak számolnia kell azzal, hogy Ő esetleg felforgatja az egész életét, de elhalmozza kegyelemmel és a „százszorossal”.

Erről szól *Rojtos Krisztina* tapasztalata is. Mint igazgatóhelyettes, sokat tanul mindenkiktől.

Van valamilyen közös kincsük ezeknek az embereknek, nyilvánvaló! *Balogné Ica*, az intézet igazgatója fogalmazza meg: „Amikor le tudok mondani saját akaratomról, minden, de minden sokkal szebb, sokkal gyümölcsözőbb lesz. Közöttünk nincs főnök és beosztott, testvérek vagyunk elsősorban. Azt szeretnénk, hogy Jézus legyen a vezető. Ő a mi nagy erőforrásunk közöttünk.” És valóban, így lesz az idén nyolc helytel bővülő otthon a szó szoros értelmében oázis, ahová tényleg felüdülni jön mindenki, az ellátottak családjai és az egyházközség többi tagja is. Nem véletlenül mondja *Uzsekáné Icu*, a pénztárosa, hogy amikor vége a munkának, otthonról haza megy!

Ez a lelkület kihat sokak életére, átalakítja a kapcsolatokat, egy olyan kis szociális modellt teremtve, ahol lassan láthatóvá lesz, milyennek képzelte el Jézus az emberiséget otthonát, amikor azért imádkozott, hogy „legyenek mindnyájan egy”. ■

AZ IDŐSKOR, MINT A FEJLŐDÉS LEHETŐSÉGE

Interjú Dr. Iván Lászlóval. Az ismert gerontológus professzor ajándékutazásnak tartja a harmadik életkort, a végtelenből a végtelenbe. Kilenc pontba sűríti tanácsait.

Tóth Judit

Professzor úr, hogyan fogalmazná meg ennek a rendkívül gazdag életútnak a mondanivalóját?

Meghatározó volt életemben szülőfalum, Gönc, Abaúj és Zemplén hegyei között, ahol. Nagyon vonzottak az ottani csodálatos öregek, különös meséikkel és történeteikkel.

Másik rendkívüli élményem a fekete-fehér reverendás ciszterci szerzetes tanári kar volt a budapesti Szent Imre Gimnáziumban. Korábbi súlyos helyzeteimben és ma is az vezérel, amit ott megtapasztaltam: hit, remény, műveltség, emberség, tartás és csodálatos példák.

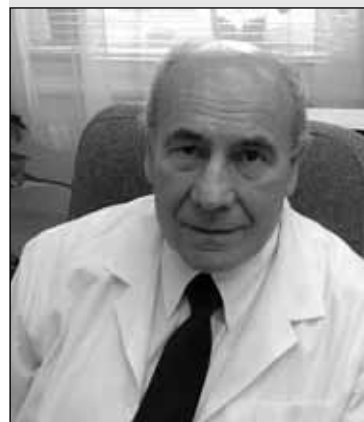
Ezzel a lelkeséggel megáldottan fordultam az elesettek, betegek, elhagyottak, idősek felé, klinikai orvoslásomban, kutató-tudományos tevékenységemben és nevelő – oktató – szakképző, majd közéleti munkámban. Ezt elsősorban Istennek és a példaképeimnek köszönhetem.

Mínél tovább élünk, annál inkább a történelem tanúivá is válunk. Emberi jövőnk jobbításáért lehetőségem van segíteni nemzetünket, mint országgyűlési képviselő.

Miben áll az idős kor szépsége?

Az idősödés az életfolyamatok időbeni változását jelenti. Az ember számára mintegy ajándékutazást jelent ezen a Földön, a végtelenből a végtelenbe tartó útja során. Testből, értelemről és társas-társadalmi viszonyaiból szövődő, tudatosan vezérelt, nyitott tanulással élő egyedi személyiség az ember, de spirituális lény. Ez azt is jelenti, hogy személyisége gyermek- és ifjúkorában alapozódik meg ismeretekkel (IQ-val mérhetően), és alakítja ki „eszességi intellektusát”. De minél tovább él, annál több benyomással, élménnyel, érzelmi-hangulati színezettel járó tartalommal gazdagodik, és kialakítja az EQ-val (emocionális intellektussal) mérhető intelligenciáját, mely értelem-szerűen többet, mást is jelent, mint az eszességi, tanult intellektus. A személyes élet élményeit, örömeit, szépségeit és bölcsességét is jelenti.

Az idősödéssel kapcsolatban, a tudományos kutatások alapján kimondhatjuk, hogy az nem egyenlő a betegséggel, szellemi hanyatlással, hanem a „fejlődés lehetősége”, ami egész életutunk során tart.

Tóth Judit

Dr. Iván László PhD, a SE. Kútvölgyi Klinikai Tömb egyetemi tanára, pszichiáter, neurológus, gerontológus, az orvostudományok kandidátusa, Professor Emeritus. Dolgozott többek között a SOTE Neurológiai és Pszichiátriai Klinikáján és a Gerontológiai Központban. Sok alapítás, számos tudományos írás és előadás, kitüntetés és elismerés fűződik nevéhez, nem beszélve elnöki tiszteiről, számos hazai és nemzetközi szakmai társasági tagságáról.

Középiskolai tanulmányai befejezése óta, az elmúlt több mint ötven évben nagyon gazdag pályát futott be, amely nem másról szól, mint az ember szolgálatáról.

Természetesen sok-sok tényezőtől függő esélyekkel és kockázatokkal egybekötve.

Az egészséges öregedéssel kapcsolatban mit tanácsolna?

Néhány pontba összefoglalva:

1. Kössünk békét magunkkal, tudatosan törekedve, hogy vágyaink, képességeink és lehetőségeink között egyensúlyt teremtsünk!

2. Figyeljünk megszokott napirendünkre, és szükség szerint módosítsuk, tekintettel napi feladatainkra, teherbírá-sunkra és igényeinkre!

3. Testi-lelki változásaink és panaszaink egészséges idő-sődésünkkel is velezárhatnak, ezért ne essünk pánikba, kérjünk orvosunktól tanácsot, lehetőleg ne „diagnosztizáljuk magunkat”!

4. Az egészségre, betegségre, öregedésre vonatkozó rengeteg reklám és ajánlás szolgai alkalmazását kerüljük, orvosunk tanácsa nélkül ne alkalmazzuk őket!

5. Lehetőség szerint kerüljük a több órás passzív TV nézést, az eközbeni nassolást, sörözgetést. Félóránként álljunk fel, mozgassuk meg végtagjainkat.

6. Többször és kevesebbet együnk! Étkezésünk ne gépies legyen: figyeljünk arra, hogy csökkentsük a kalória-bevitelt, az állati zsírokat tartalmazó ételeket, a puffasztó tápanyagokat és italokat (szénsavas üdítők, kóla). Lehetőleg tart-suk meg étkezéseink szokott ritmusát! Problémák esetén különösen, de egyébként is merjünk változtatni táplálko-zási szokásainkon a korszerű irányelveknek megfelelően (gyümölcs, zöldség, saláta).

7. Naponta legalább fél órát gyalogoljunk tempósan, és ha orvosi tiltás nincs, akkor lépcsőzzünk óvatosan, de rendszeresen! Ahová csak lehet, gyalog menjünk! Legalább heti háromszor másfél óra testgyakorlás szükséges.

8. Érdeklődjünk szeretteink, barátaink, ismerőseink, rokonaink, lakótársaink iránt! Figyeljük meg környezetünk életét, eseményeit, és gondolatban vagy akár napi tevékenységgel is vegyünk részt segítő magatartással, tanácsadással a közösséget, a társadalmat érintő ügyekben! Ne zárkózunk el a pozitív politikai, társadalmi, intézményes kezdeményezésektől, merjünk „társadalmi emberekként” élni!

9. Este azzal feküdjünk le, hogy másnap mindent újra kezdhethünk, és hittel, bizakodással vágjunk bele a holnapba! ■

Talán még szebb (részlet)

Vannak különböző szépségek.

Egyik szebb, mint a másik...

Vajon Isten hogy látja a dolgokat?

Azok a ráncok, amelyek egy öregasszony homlokát barázdálják, az a remegő, lassú járás, azok a rövid, de tapasztalattal teli szavak, az a meleg, egyszerre kislányos és nőies tekintet, amely azonban jóságosabb mind a kettőnél... olyan szépség ez, amelyet nem ismerünk.

A búzamag ez, mely elhalva az új ég számára, az előzőtől különböző új életre kel.

Gondolom, hogy Isten így látja az életet. S az Éghez való közeledés sokkal, de sokkal vonzóbb, mint más szakaszai e hosszú földi létnek, amely alapján véve csak arra szolgál, hogy azt a bizonyos kaput kinyissuk.

Chiara Lubich

Toderescu Krisztina

AHOL MÁRIA MEGJELENIK

Mi az oka, hogy a történelem különösen nehéz korszakaiban megszorodnak a Mária jelenések? A Szűzanya mit akar ezzel mondani?

Az első századoktól napjainkig mintegy kilencszáz Mária jelenést dokumentáltak. Csaknem ötszázat a XX. században, és abból is pontosan kétszázat annak utolsó húsz évében!

Talán meglep bennünket, hogy Mária ilyen gyakran megmutatkozott a történelem folyamán, hallgatósága nyelvjárását beszélve, helyi viselkedésben, azaz *inkulturálódva*. Vajon mit jelentenek ezek az egyre sokasodó jelenések?

Vannak, akik a közeli világ végétől tartanak és megijednek, mások ezzel szemben természetesen vélik, hogy egy édesanya buzdítja gyermekeit. Nem könnyű a hívőknek tárgyilagosságnak maradniuk, hiszen az eseményeket kísérő megtérések és gyógyulások gyakran szélsőséges reakciókat váltanak ki, a szkeptikus elutasítástól a kritikátlan rajongásig.

Lent és jobbra:
Mexikó, a Guadalupei Szűz temploma
Másik oldalon:
Lourdes: zarándokok a barlang előtt, ahol 1858-ban a Szemplóten Szűz megjelent Bernadette-nak.

Bohán Elek

Természetesen a magán kinyilatkoztatásnak nevezett jelenések semmit sem tesznek hozzá a kinyilatkoztatáshoz. Amikor az Egyház egy jelenést hitelesnek ismer el – főként, mert látja a belőle fakadó lelki megújulást –, akkor meghív az elfogadására is, de nem kötelez erre senkit. Mint Isten közbelépései, kegyelmi ajándékai lehetnek a tévelygő emberiség számára.

kezelése miatt a lista nem túl hosszú. Az esetek többsége azonban a népi áhítatban talált elismerésre: megszámlálhatatlan a templomok és kegyhelyek száma, amiket a Jézus édesanyjához kötődő csodás események emlékére állítottak.

Minden jelenésnek összecseng az üzenete, függetlenül attól, hol történt. A Szűzanya nem ad hírül semmit, ami ne volna már része az Egyház hagyomá-

CN (2)

A feltett kérdésre leginkább korunk válságos állapota a válasz. Nem véletlen, hogy Mária gyakran könnyezik, szenved a jelenésekben. Azonban mindig anyaként és bátorítólag viselkedik, megtérésre, kiengesztelődésre és békére szólít fel.

A legismertebb jelenések közé tartoznak: *Lourdes* (1858), *Fatima* (1917), *Mexikó város* (1531). Híresek továbbá a franciaországi *Rue du Bac* (Párizs, 1830), *La Salette* (1846) és *Pontmain* (1871), valamint a belgiumi *Beauraing* (1932) és *Bannewaux* (1933) jelenései.

De nemcsak ezek részesültek egyházi jóváhagyásban, jóllehet az ilyen jelenségek óvatos

nyos tanításának. Feladata, ahogy Kánában is tette: *emlékeztetni* és meghívni a keresztényeket, hogy váltsák tettekre mindazt, amit Jézus mond.

Mária mindig egyszerű, és nem is különösen jámbor embereket választ ki, hogy mindenkihez eljusson üzenete. Ezt erősítette meg *Marie-Claire*nek, a három látnok egyikének a ruandai *Kibehoban*: „Amikor valakinek megjelenek, hogy beszéljek hozzá, az egész világhoz akarok szólni” (1982).

A Szűzanya felhívásainak másik közös vonása a sürgető jelleg, amit így lehetne összefoglalni: a világ nagy veszélybe sodródik, mert egyre távolodik

MÁRIA ANYAI KÜLDETÉSE

A téma avatott szakértője, Stefano De Fiore atya S.M.M., a Pápai Gergely Egyetem mariológus professzora válaszol.

– Grignon de Montfort szerint „az utolsó időkben” Mária anyai küldetése erőteljessé válik. A jelenések megerősíteni látszanak állítását. Azt jelenti ez, hogy küszöbön áll Krisztus második eljövetele?

– Montfort azon kevés szentek és teológusok egyike, aki az egyházban bátran szembe néz a jövővel és szól Krisztus második eljöveteléről. Az „utolsó idők apostolai” kifejezést (papokat és világiakat is beleértve) azokra használja, akik a bűn által uralt világot Krisztus országává alakítják. A Szentlélek őket Mária közreműködésével formálja, és a „szent hegy” lesz az otthonuk, ahol az evangéliumi Boldogságok kezdenek megvalósulni. Valójában egy új Pünkösdre van szükség, a Szentlélek beavatkozására, hogy az elszabaduló gonosz erőket semlegesíteni lehessen. Az Egyházban a Szentlélek működésének kétféle hatása lesz: egy minőségi (megnövekszik az életszentség), és egy mennyiségi. Ezáltal valósul meg Jézus eljövetelének az első szakasza, amikor a Szűzanya segítségével a teljesen Istennek szentelt életek által Ő maga uralkodik majd a világban. És éppen ebben az átmenetben kell, hogy „felragyogjon Mária irgalmasságban, erőben és kegyelemben, mint még soha”, hogy megerősítse az utolsó idők Krisztus híveit és apostolait. Az utóbbi két évszázad Mária jelenései (Montfort ezekről nem beszél) az isteni tervnek ebbe a szakaszába tartozhatnak. Ez azonban nem jelent rövid időt.

– Imádkozzatok, imádkozzatok, imádkozzatok! – szólít fel folytonosan a Szűzanya. Miért fontos annyira az imádság?

– Jézus Édesanyja azért hív nyomatékosan az imádságra, mert ebben fejeződik ki leginkább, hogy a keresztények Isten-gyermekségüknek a tudatában vannak. A mindennapi folytonos imádságban eltávolodnak a hívek a rossz minden formájától, és hűségesek maradnak keresztségi ígéretükhöz. Nem valamiféle jámborságra szólít, hanem arra, hogy legyünk egyre inkább készek Isten terve szerint élni. A rózsafüzér, amit II. János Pál pápa „az evangélium összefoglalásának” nevez, különösen is alkalmas erre. Benne az Édesanya szívével a Fiút szemléljük. Lukács evangélistától tudjuk, hogy Mária nem szalasztott el Jézussal kapcsolatosan egyetlen eseményt vagy szót sem. Mindent megőrzött szívében, s elgondolkodott rajtuk. A rózsafüzérben a Krisztus-misztériumról elmélkedünk, s ez nem csupán jámborság, hanem bibliai imádság. El tudja ültetni bennünk a szeretet és a béke vágyát, képes átforgatni egész létünket.

NAPJAINK JELENÉSEI

1987-ben, *Venezuelában* a Szűzanya úgy jelent meg Maria Esperanzának, egy hétgyermekes családjának, mint „A népek megbékélése”. Több mint ezren látták a jelenést.

1981 és 1989 között *Ruandában* Alphonsine-nek, Nathalie-nak és Marie-Claire-nek – három egyetemista lánynak – az „Ige Édesanyja”-ként mutatkozott be. Első alkalommal jelent meg a sokat szenvedett Afrikában, és ez volt az utolsó jelenés, amely 2001. júniusában egyházi jóváhagyást kapott. A látomások 1982. augusztusában kezdődtek félelmetes, véres jelenetekkel. Ez lehetett az 1994/95-ben bekövetkezett etnikumok közötti vérengzések előrejelzése (milliónyi áldozata között volt az egyik látó is). Még valószínűbb, hogy a világnak szóló mennyei figyelmeztetés volt: mi történik, ha a világ nem tér vissza Istenhez.

Kétségtelen, hogy a jelenések kapcsán ma a legismertebb helységnév: *Medjugorje*. Ha másért nem, azért, mert ide kötődik a történelem leghosszabb jelenése: 1981 óta két látnoknak naponta megjelenik Mária, néhány társuknak pedig évente egyszer. Miután a helyi püspök kezdetben támogatta, később pedig kritikusan lépett fel a jelenésekkel szemben, a Szent Szék magának tartja fenn az egyházi állásfoglalás jogát.

Istentől, de az imádsággal, böjttel és önmegtagadással mégis visszafordulhat.

Úgy látszik, Mária nem arra irányítja a figyelmet, hogyan lehet megoldani az embereket kínzó egyes bajokat, nem áll meg a tüneteknél, hanem jó orvosként a bajok gyökerét kívánja orvosolni.

A göggyében megkísértett ember gyógyulásának legjobb módja, ha elismeri, hogy nem elegendő önmagának, szüksége van Istenre ahhoz, hogy rendbe jöjjön. Ennek

pedig legjobb módja az imádság. Aki imádkozik, az alázatos, az megnyílik a mennyei Atya szeretetének, és igyekszik lépésről lépésre megtenni akaratát. A rossz által okozott bajokat gyógyító orvosság: ez az imádság.

Mária fel akar készíteni az Egyházra váró végső idők küzdelmeire. Fel akarja rázni a keresztényeket, hogy tudatára ébredjenek az idő sürgetésének, és őszinte megtéréssel, valóban szent élettel készüljenek, hogy megnyerjék küzdelmüket a rossz erőivel szemben.

Oreste Paliotti (CN)

írása nyomán

szerkesztette: Vizsolyi László

Pallás Tamás/Új Ember

Fatimában, október 19-én Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek, a Püspöki Konferencia tagjaival együtt bemutatott szentmisén megújította Szent István királyunk felajánlását, és országunkat, nemzetünket Mária Szepőlőten Szívének oltalmába ajánlotta.

Többek között ezt mondta:

Itt, Fatimában szobrot emeltek Szent István királyunknak, mert a hagyomány szerint ő volt az első, aki egy egész országot, egy egész

népet ajánlott fel Neked, Nagyasszonyunknak. Az ő felajánlását többen megújították a történelem során. Így tettünk magunk is, amikor 2004-ben Székesfehérvárott Neked ajánlottuk fel az Európai Unióba belépni készülő hazánkat.
„Menjetek... tegyetek tanítványommá minden népet... íme, én veletek vagyok mindennap, a világ végéig” (Mt 28, 19-20): A II. Vatikáni Zsinaton az Egyház – Urának szavára emlékezve – újra megfogalmazta, tudatosította a világban betöltött szerepét, küldetését. Ó, Mária, az egész emberiség és minden nemzet Anyja, Te, aki ismered az emberek „minden szenvedését és minden reményét”, Te, aki anyaként érzed át a jó és a rossz, a világosság és a sötétség minden, világunkat megrázó küzdelmét – halld meg kiáltó szavunkat, mellyel a Szentlélek indítását követve fordulunk a Te Anyai Szívedhez. Öleld át az Édes-

A MAGYAR NEMZET FELAJÁNÁLÁSA

népet ajánlott fel Neked, Nagyasszonyunknak. Az ő felajánlását többen megújították a történelem során. Így tettünk magunk is, amikor 2004-ben Székesfehérvárott Neked ajánlottuk fel az Európai Unióba belépni készülő hazánkat.

„Menjetek... tegyetek tanítványommá minden népet... íme, én veletek vagyok mindennap, a világ végéig” (Mt 28, 19-20): A II. Vatikáni Zsinaton az Egyház – Urának szavára emlékezve – újra megfogalmazta, tudatosította a világban betöltött szerepét, küldetését. Ó, Mária, az egész emberiség és minden nemzet Anyja, Te, aki ismered az emberek „minden szenvedését és minden reményét”, Te, aki anyaként érzed át a jó és a rossz, a világosság és a sötétség minden, világunkat megrázó küzdelmét – halld meg kiáltó szavunkat, mellyel a Szentlélek indítását követve fordulunk a Te Anyai Szívedhez. Öleld át az Édes-

anya és a Szolgálóleány szeretetével az egész emberiséget és benne különösen is hazánkat és magyar nemzetünket, melyet az emberek és egész közösségünk evilági és örök sorsáért érzett aggodással ajánlunk most anyai oltalmadba. Különös oltalmadat kérjük mindazon személyek, népünk mindazon tagjai és közösségei számára, akik arra leginkább rászorulnak.

A felajánlás záró szavai így hangzottak:

„Ó, Krisztus Anyja, halld meg kiáltásunk hangját, melyben egész népünk és minden ember szenvedése benne remeg! Nyilvánuljon meg újra a világ történetében az Irgalmas Szeretet hatalma! Állítsa meg a rosszat! Formálja át a lelkiismereteket! A Te Szeplőtelen Szívedben ragyogjon föl mindannyiunk számára a Remény világossága és az Isten szeretetében való jövő bizonyossága! Magyarok Nagyasszonya, hazánk védasszonya, könyörögj nemzetünkért!”

(MK)

LUCIA NŐVÉR KÜLDETÉSE

Az utolsó fatimai látnok

Azt kérte Máriától, hogy vele me-
hessen a mennyországba. Azon-
ban a „napnál fényesebben ragyo-
gó Úrnő” azt válaszolta neki, hogy
igen, Jacinta és Ferenc hamarosan
vele lesznek az Égben, de Lucia még
hosszabb időre itt fog maradni.

- Jézus azt akarja, hogy rajtad ke-
resztül megismerjenek és szeresse-
nek engem az emberek.

CN (3)

Erre Lucia szomorúan megkér-
dezte:

- Egyedül fogok maradni?

- Nem, leányom – válaszolta neki
a Szűzanya. – Ne csüggedj! Én nem
hagylak el téged soha.

A fenti párbeszéd Lucia nővér
Emlékirataiból való. Ő volt a három
pásztorgyermek közül (tíz, kilenc
és hét évesek) a legidősebb, aki-
nek Mária 1917. május 13-ától kez-
dőően Fatimában megjelent. Va-
lóban, Ferenc és Jacinta Marto, Lu-
cia unokatestvérei néhány éven
belül meghaltak, Lucia pedig, aki
közben karmelita nővér lett, kilen-
venhét éves koráig élt Coim-
brában. Ilyen sokáig kellett várnia,
amíg újra megláthatta Mária arcát
és átölthette két kis unokatestvér-
ét, akikkel együtt élte át ezt a cso-
dátos, ám nem könnyű kalandot.
Ő volt a legidősebb közülük. Talán
ezért ő kapta feladatul, hogy telje-

sítsen néhány fontos, az egyház-
történelem számára meghatározó
küldetést.

A három titoknak a súlyát, ami-
ket a Szép Úrnő a kis látnokoknak
feltárt, Luciának kellett hordoznia,
kiegyensúlyozottan, érett módon,
hűen az egyházhoz. Ezek a miszti-
kus sugallatok fájdalmas történel-
mi és természetfeletti igazságokat
tartalmaznak, amikről valójában
nehéz elgondolni, hogy egy kislány

hás püspökről” van szó, aki „holtan”
zuhan a földre, valamint az „ateista
rendszerek harcáról az egyház és
a keresztények ellen”.

Ezek a titkok évtizedekre láz-
ban tartották a kutatókat, újság-
írókat és kíváncsiskodókat, tá-
pot adva egy közeli világvéget
jósoló hatalmas katasztrófa-
irodalomnak, amit hivatalos
egyházi részről soha senki
nem fogadott el. Ami legin-
kább meglepő, hogy a „há-
rom titok” három gyermekre
lett rábízva. Ez Isten logikája,
mely az Ég roppant dol-
gait a legkisebbek előtt
tárja fel.

Lucia és II. János
Pál pápa között léte-
zett egy igen erős kapcsolat. A „fe-
hér ruhás püspök”, akiről a Szűz-
anya a harmadik titokban szólt, II.
János Pál pápa volt. A fatimai Szűz-
anya lépett közbe, hogy Ali Agca lö-
vése, ami éppen 1981. május 13-
án dördült el, pályát tévesztett. Ezért
akarta a pápa, hogy a golyót bele-
foglalják a Fatimai Szűz szobrának
koronájába. Lucia nővér halála előtt
még elolvashatta a pápa neki írt
üzenetét, melyben imáiról biztosítja,
hogy „az átmenetnek ezt a fájdal-
mas, szenvedéssel teli áldozatát a
Húsvét lelkületével tudja megélni”.

Február 13-án lesz két éve, hogy
Lucia nővér hosszú várakozás után
végre újra találkozhatott a Szép Úr-
nővel.

M. C. B.

KÖZÖSSÉG- VÁLLALÁS A MAGÁNYO- SOKKAL

Társadalmunkban, ahol eluralkodott az individualizmus, és ennek következtében elmagányosodtak az emberek, különösen a legsebettebbek, hol találhatunk gyógyírt a meglévő bajokra?

C. M.

Valós drámai helyzetet fogalmaz meg levelében, amit

mindannyian átélünk. Hogy sikerül-e kilépni ebből az elszigetelődésből, ettől függ a magunk, de az egész emberiség jövője is. A magány, mint valós társadalmi probléma talán a legnagyobb veszélyt jelent, különösen a jómódú országokra. És nem csak a legsebettebbeket érinti, hanem mindenkit. Egyetlen ember sem élhet egyedül. Szükségünk van egymásra. Ezt bizonyítja az is, hogy amikor valaki kéri az eutanáziát, az abortuszt vagy kezdeményezi a válást, mindezt azért teszi, mert elapadt a szolidaritás, a test-

zus képes őt befogadni és teljesen megérteni, aki éppen a kereszten átért magányosságát kiáltotta bele „miértjébe”: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?”.

Csakhogy szükség van a mi megértő segítségünkre, hogy az egyedül lévő és szenvedő embertársunknak legyen ereje hinni, és rábízni magát Isten szeretetére. Annak a szeretete teszi hihetővé a Szeretetet, aki képes osztozni mások szenvedésében. Mert csak a szeretetnek hisznek. Egyébként ez az egyetlen ellenszere a magánynak. Megkönnyebbül tőle az, aki fájdalmában saját halálát kívánja, bátorsággal tölti el a várandós kismamát, erőt adva neki, hogy kihordja „terhességét” a rá váró ismeretlen nehézségek ellenére.

Az egyre növekvő kölcsönös szeretetből alakulnak ki azok a támogatói közösségek, melyek fel tudják vállalni a nehézségekkel küzdő házaspárokat.

Az első keresztények között annyira eleven volt ez a kölcsönös szeretet, hogy akik látták, hogyan élnek, azt hitték, mind testvérek.

Jó volna, ha velünk is épp így történné! És tőlünk is meg lehetne kérdezni: ő a testvéré? Nehogy véletlenül Istennek kelljen megkérdeznie, amit Káintól: „Hol van a testvéré?”

*Mario Bodega atya
Fordította: Vizsolyi László*

U.i.: További elmélyülésre alkalmas mű a szeretet szükségességéről az egyén és a társadalom életében XVI. Benedek pápa *Az Isten szeretet* című enciklikája.

Ugyanebben a szellemben íródott Chiara Lubich: *A szeretet művészete* című könyve (Új Város Kiadó, 2006).

erkölcssteológia

vériség, a szeretet adásának és befogadásának éltető áramlata.

Egy barátom, amikor kórházban feküdt, arra lett figyelmes, hogy a szomszéd szobában valaki jajgat, és meg akar halni. Felkelt, odament a beteghez, leült mellé, nem szólt egy szót sem, csak megfogta a kezét. A beteg egyszerre abbahagyta a siránkozást, és megnyugodott. Szüksége volt arra, hogy valaki mellette legyen.

Néha azért nehéz kibírni egy szenvedő ember mellett, mert úgy érezzük, hogy tehetetlenek vagyunk a fájdalommal szemben. De ez minden, amit tehetünk: ott vagyunk vele! Azt jelenti, hogy legyőzzük a fájdalomban a fájdalmat, ami nem más, mint a fájdalomban átért fojtogató magány.

Van valaki, aki felülmúlhatatlan szeretettel elsőként magának akarta, és magára vette ezt a felülmúlhatatlan fájdalmat. Minden szenvedő ember érzi, hogy elsősorban az a Jé-

Maucha Kristóf

EGÉSZSÉGES CSALÁDBAN

Kilenc éve vagyunk házasok, három gyermekünk van: hét, három és egyévesek. Mint hívők, magas erkölcsi mércét állítottunk magunk elé. Ismerőseinknek az a benyomása, mintha nekünk semmi gondunk nem lenne. Gyermkeink azonban – azzal együtt, hogy sok örömet okoznak – anynyira felemésztenek energiánkat, hogy egymásra nem marad időnk, és egyre több a súrlódás köztünk. Sőt, a gyerekek is gyakran idegesek. **Hogy tudnánk változtatni ezen a helyzeten?**

egy házaspár

A család olyan rendszer, melynek minden tagja befolyással van az összes többi tagjára. Hasonlít az égitestek egymásra hatására. A Föld körül keringő Hold idézi elő például a tengerek ár-apály mozgását, a Nap és a Föld közötti távolság változása pedig az évszakok váltakozását.

Ezt az egymásra hatást gyakran nem tartjuk eléggé szem előtt. Pedig fontos, hogy felismerjük: a család rendszerében a családtagok biopszichológiai egészsége a rendszer egyensúlyától függ. Mindezt nem könnyű tettekre váltani, és nem is magától értetődő. Ezért komolyan felhívnom a figyelmet a gyerekek iránti túlzott gondoskodás mellékhatásaira.

Általános tapasztalat, hogy amikor kisbaba születik, nehéz rátalálni a gyermek iránti odaadás, a férj és az önszeretet közötti helyes egyensúlyra. Természetesen nem azt akarom ezzel mondani, hogy szeretetünket tartsuk vissza. A gyer-

családunk

mek is, a házastárs is mindig a konkrét tettekből érzi azt meg, szinte apróságokból: éjszaka nem azért kelek fel a gyermekhez, mert rajtam a sor, hanem a párom iránti szeretetből. Vagy: előbb hagyom abba a még oly fontos munkát is, hogy legyen időm elkísérni feleségemet ruhát vásárolni, vagy, hogy együtt mehessünk a gyerekekkel a játszótérre... A rendszer szemszögéből főképpen a leggyengébb pontokon van szükség a szeretet cselekedeteire. Az egyik legkényesebb kérdés, hogy a házaspárnak mennyi ideje jut egymásra. Mert aki fáradtan érkezik haza, annak nehéz mélyebb beszélgetésbe kezdeni, gyakran még találkozni sincs kedve senkivel... Vigyázzunk! Nemcsak a kapcsolat minősége, hanem a gyakorisága is fontos, akár a gyerekekkel, akár a házastárssal! Szükségünk van az együtt eltöltött időre, hogy valóban újra és újra felfedezzük egymást!

Kellő akaratra, energiára és bátorságra van szükségünk, hogy kapcsolatunknak ne csak a minőségére figyeljünk, hanem elegendő időt is szánjunk

rá! Ezért azt tanácsolnám, merjék a gyerekeket egy barát-nőre vagy a nagyszülőkre bízni, és szenteljenek egy hétvégét csak a kettőjük kapcsolatának! Mert a gyermekek biopszichológiai egészsége és boldogsága lényegében az egész rendszer boldogságától függ. Nem önzés tehát energiát fektetni a párkapcsolatba, hiszen az a család egységét biztosítja. Másrészt, nem kell elbátortalanodni, hiszen soha senki nem lesz tökéletes szülő, tökéletes feleség vagy férj közülünk, és ilyen talán nem is volt még soha... A kérdés nem is az, hogy tökéletesek vagyunk-e, hanem hogy igaz-e a szeretetünk? A legelső tanúságtétel a gyermekek előtt éppen a házastársak közti hiteles szeretet.

Szánjanak időt tehát és energiát a gyermekeikre, de ne hanyagolják el az egymás közötti kapcsolatot és önmagukat sem! Ne engedjék, hogy a gyermekek minden időt és teret kisajátítsanak ebben a folyton megújítandó egyensúly-játékban, ami ugyan sok gonddal jár, mégis a mindennapi örömök forrása.

*Raffaele Arigliani
Fordította: Vizsolyi László*

JÁTÉK A FA ALATT

Az ünnepnapok alatt több időnk van egymásra. Számtalan példa bizonyítja: hogy jól szórakozunk, ahhoz nem kellene drága és bonyolult dolgok. A játék közösséget teremt, fejleszti a fantáziát és növeli a kifejezőképességet. Ehhez nyújtunk itt segítséget.

Egy kartonlapra (vagy csomagolópapírra) karácsonyfát rajzolunk. Az ágait számokkal „díszítjük”. Minden szám mellé felírunk egy tetszőleges szót, és elhelyezünk föléje egy kis gyertyát vagy teamécsest. A fa alá állítjuk a játékosok bábuit (ne legyen hatnál több). Keressünk egy dobókockát, s máris dobhat az első!

Bábuját a megfelelő számra állítva meggyújtja a hozzá tartozó mécsesét és elkezd egy történetet mesélni, amibe beleszövi a szám mellett olvasható szót.

Ha befejezte, vagy elakadt, dobhat a következő. Meggyújtja a mécsesét, és folytatja a megkezdett történetet, amiben most szerepelnie kell a száma mellett olvasható szónak is. Ha valaki olyan számra lép, ahol már ég a mécses, akkor egyszerűen csak beleszövi a történetébe még egyszer a szám melletti szót. Addig tart a játék, amíg minden mécses meg nem gyulladt. Az utolsó játékos feladata, hogy befejezze a történetet.

Jó szórakozást!

PINGVINEK PÁRATLAN SIKERE

Ki gondolta volna, hogy sokak értékes dolgot tanulhatunk a pingvinektől? Immár évezredek óta, a tél beköszöntével a zord Antarktisz jegén egy csodálatos utazás veszi kezdetét. A Föld legmostohább körülményeit is elviselő császárpingvinek százai hagyják el az élelmet és biztonságot nyújtó kék vizeket, és dacolva a hideggel, hol totyogva, hol csúszva indulnak a kontinens belseje felé, hogy családot alapítsanak, és utódoknak adjanak életet. Ez a pingvinek vándorlása.

Luc Jacquet rendező és csapata tizenkét hónapot töltött ezeken az állatoknak a tanulmányozásával és a filmezésével. A ren-

geteg befektetett munka meghozta gyümölcsét: alkotásuk világszerte sikert aratott, fesztiválokat nyertek, néhány hónapja pedig az Oscar-díjat is nekik ítélték, pedig „csak” egy dokumentumfilmről van szó. Mivel magyarázható ez a páratlan siker? A válasz egyáltalán nem bonyolult. A Pingvinek vándorlása örök, egyetemes értékeket állít középpontba, melyek manapság sajnos torzulnak, ezért a filmesek félnek is az ilyen témákhoz nyúlni. Ebben a tendenciában jelent üdítő kivételt ez az alkotás, mely a családalapítás, az összetartozás, az utódok védelmezésének fontosságát hangsúlyozza, mindezt úgy előadva, hogy érdekes, magas szakmai színvonalú, szép és egyszerű is.

A császárpingvinek biztosan haladnak megszokott párázási helyükre, ahol különleges énekkel kísért udvarlási táncuk után társat választanak maguknak, akihez mindvégig hűségesek ma-

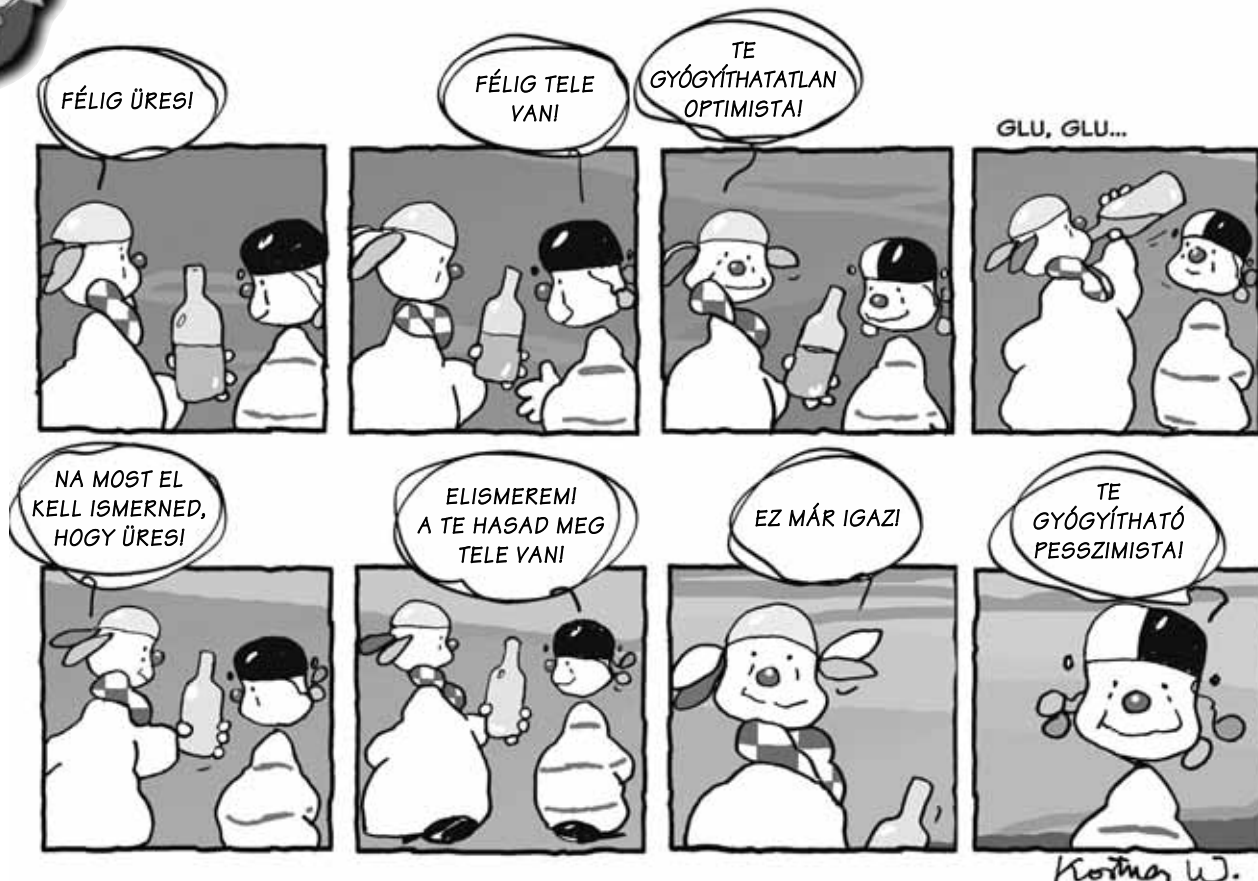
radnak. A napok rövidülnek, az időjárás egyre könyörtelenebbé válik. A nőstények egyetlen tojás lerakása után, kimerülten és éhesen, a jégmezőn keresztül visszatérnek az élelemmel teli vizekhez. Az utazás rendkívül veszélyes, mert a vízben bravúros ügyességgel mozgó leopárdfókák komoly fenyegetést jelentenek.

A hímek a tojásokkal maradnak, hogy védelmezzék, majd kiköltésük őket. Két hosszú hónapon keresztül csak fiókákra fordítanak figyelmet, nem is törődnek saját magukkal. Teszik ezt úgy, hogy családjuknak vajmi kevés esélye van a túlélésre, az újra-egyesülésre. Mégis bíznak és remélnek: talán holnap felbukkan a mamapingvin...

A filmet a nagy sikerre való tekintettel a magyar mozik műsoron tartják már több mint egy éve! A néhány héttel ezelőtti megjelent DVD és filmzenei CD pedig ideális ajándék a fenyőfa alá.

Göbel Ágoston

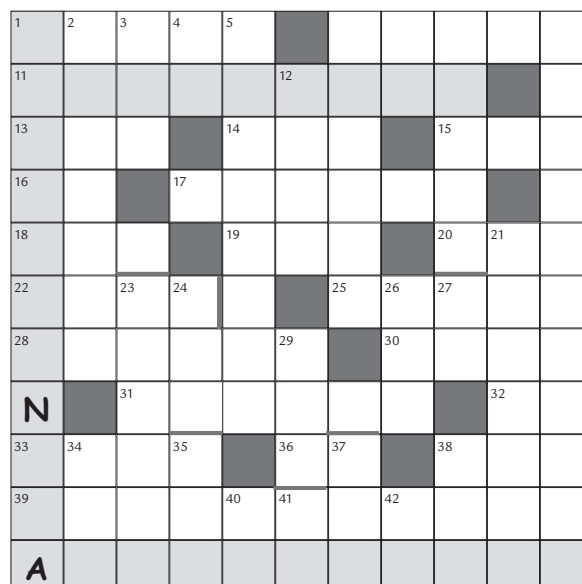
KERESTREJTVÉNY

Beküldendő Reinhold Schneider teljes mondása: „Van a világnak egy kicsiny területe, amelyet...” függőleges 1. a hozzátartozó vízszintessel és vízszintes 11. („...teljesen átalakíthatatsz: ez a szíved.”)

Vízszintes: 1. Csinálja 6. Feltűnően különböző 13. Titokban figyel 14. Máj termeli 15. Verj 16. Jézus Krisztus 17. Kapcsol, erősít 18. Német egy 19. Fémeke egymeműi! 20. Összekevert cet! 22. Kötél németül 25. Véredet szállítják 28. Össze-vissza elcsen! 30. Ámor betűi! 31. Erdei madár, tojását nem ő költi ki 32. Vég nélküli hárfafajta! 33. Rossz kívánság 36. Ellenállás h nélkül 38. Azon a helyen 39. Orosz író neve magyarosan írva keresztnévvel együtt

Függőleges: 2. Ószövetségi próféta 3. Ragadozó madár 4. Kettős betű 5. Farsangi étel (két szó) 6. Mókuska 7. Földre 8. Balatonnál pihent 9. A tárgy ragja 10. Dróttal megerősít 12. Apósom 21. Fahéjas 23. Oktató intézmény 24. Női név 26. Egyik csillagkép 27. Meló egymeműi! 29. Réz és oxigén vegyjele 34. Másra hárít 35. Késik páratlanjai! 37. Végtelen moha! 38. A Duna mellékfolyója 40. Duplázza cukorka! 41. Múltidő jele 42. Német igen

Előző havi keresztrejtvényünk megfejtése:
„Egyetlen kedves szó is olyan, mint a frissítőital”

Létezik egy olyan örökség, ami nem anyagi javakból áll, hanem mindabból, amit megsejtettünk, elvetettünk; mindabból, amit odaadtunk. Azok, akik szerettek minket, tovább fogják növelni ezt az örökséget.

Gianfranco Ravasi